

# Energie Verslag Nederland 2005

## Elektriciteits- en gasmarkt

<a href="#">Afnemers elektriciteit en gas</a>	3
<a href="#">Beloningen bestuurders</a>	3
<a href="#">Consumenten</a>	3
<a href="#">Durion</a>	3
<a href="#">EnergieKeuze</a>	4
<a href="#">Energimeters</a>	4
<a href="#">Handel in aardgas</a>	5
<a href="#">Klachten</a>	6
<a href="#">Overstappen</a>	8
<a href="#">Prepaid energie</a>	10
<a href="#">Prijzen</a>	10
<a href="#">Stroomdiefstal</a>	14
<a href="#">Zakelijke markt</a>	14
<a href="#">Amsterdam Power Exchange (APX)</a>	15
<a href="#">Belpex</a>	17
<a href="#">Elektriciteits- en gasverbruik en productie</a>	17
<a href="#">Energiebedrijven</a>	18
<a href="#">Administratie</a>	18
<a href="#">Beloningen</a>	19
<a href="#">Liberalisering (gevolgen)</a>	20
<a href="#">Marketing</a>	20
<a href="#">Overnames</a>	20
<a href="#">Resultaten</a>	22
<a href="#">Splitsing</a>	24
<a href="#">Vergelijkingen op Internet</a>	26
<a href="#">European Energy Derivates Exchange (ENDEX)</a>	27
<a href="#">Fusie Kiwa en Gastec</a>	28
<a href="#">Gasunie Engineering &amp; Technology</a>	28
<a href="#">Groene stroom</a>	28
<a href="#">KEMA-jaarverslag 2004</a>	29
<a href="#">Klant groene stroom heeft weinig invloed op het milieu</a>	30
<a href="#">Koelwaterproblemen</a>	30
<a href="#">Kolencentrale Borssele</a>	31
<a href="#">Kunststof hoogspanningsmasten</a>	32
<a href="#">Luminus op Nederlandse markt</a>	32
<a href="#">NRE en Enerfree</a>	32
<a href="#">Rol DTe en NMa</a>	32
<a href="#">Administratieve problemen</a>	32
<a href="#">Boetes</a>	33
<a href="#">Concurrentie energiebedrijven</a>	33
<a href="#">Elektriciteitsmarkt</a>	34
<a href="#">Gascodes</a>	35
<a href="#">Gasmarkt</a>	35
<a href="#">Informatiebeperking</a>	36

<a href="#"><u>Jaarverslag DTe</u></a>	36
<a href="#"><u>Jaarverslag NMa</u></a>	36
<a href="#"><u>Organisatie</u></a>	37
<a href="#"><u>Productiecapaciteit Nuon</u></a>	37
<a href="#"><u>Samenwerking andere toezichthouders</u></a>	38
<a href="#"><u>Stroomkwaliteit (etiket)</u></a>	38
<a href="#"><u>Vergoeding stroomverliezen</u></a>	38
<a href="#"><u>Vergoeding teruglevering elektriciteit</u></a>	39
<a href="#"><u>Virtual Power Plants</u></a>	39
<a href="#"><u>Sanering PCB-houdende transformatoren</u></a>	40
<a href="#"><u>Stroomstoringen</u></a>	40
<a href="#"><u>Transport: gaspijpleidingen en elektriciteitskabels</u></a>	41
<a href="#"><u>BBL</u></a>	41
<a href="#"><u>NorNed-kabel</u></a>	42
<a href="#"><u>Voorzieningszekerheid</u></a>	42
<a href="#"><u>Borssele (extra capaciteit)</u></a>	42
<a href="#"><u>LNG</u></a>	43
<a href="#"><u>Nieuwbouw centrales</u></a>	44
<a href="#"><u>Strategische olievoorraden</u></a>	47
<a href="#"><u>Transportnetten</u></a>	47

## Afneemers elektriciteit en gas

### Beloningen bestuurders

Op de internetpagina [www.ikbetaalniet.nl](http://www.ikbetaalniet.nl) is half april een e-mailactie begonnen tegen de beloningen van bestuurders bij de energiebedrijven Essent en Nuon. De initiatiefnemer van de site protesteert omdat hij meent als klant geen enkele invloed te hebben op het salaris van de directie bij zijn energieleverancier. Bezoekers van de site kunnen hun naam, adres en woonplaats invullen om de bedrijven te laten weten dat ze de energienota van mei weigeren te betalen als het salaris van de directeur niet tot normale proporties is teruggebracht.

Essent geeft aan dat klanten die niet betalen een aanmaning krijgen toegestuurd. Als ze blijven weigeren de energierekening te betalen, worden ze afgesloten van gas en elektriciteit.

### Consumenten

Op 21 maart opent EZ-minister Brinkhorst de nieuwe [website](#) van de voorlichtingsorganisatie Milieu Centraal. Volgens Brinkhorst is de nieuwe website nodig om consumenten onafhankelijke en betrouwbare informatie te verschaffen over energiebesparing, duurzame energie en de keuze van een energieleverancier. De minister is van mening dat consumenten een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de besparingsdoelen van het energiebeleid. Uit marktonderzoek blijkt dat consumenten over het algemeen weinig actieve kennis hebben over besparingsmogelijkheden.

### Durion

DTe heeft in maart het energiebedrijf Durion, een dochter van Energiebedrijf.com, een boete opgelegd van € 220.000. Volgens DTe heeft het bedrijf op 'oneerlijke en misleidende wijze' klanten geronseld. De toezichthouder heeft Durion bovendien twee dwangsommen opgelegd. Als het energiebedrijf niet binnen drie weken het verkoopspersoneel eerlijk laat werken, moet het € 20.000/dag betalen. Binnen twee maanden moet Durion in staat zijn om de telefonische gesprekken te bewaren, zodat de DTe kan nagaan of deze wel eerlijk verlopen. Voor ieder gesprek dat dan niet beschikbaar is, brengt de toezichthouder € 1000 in rekening. Durion stelt in een persbericht dat ze sinds haar oprichting continu gewerkt heeft aan optimalisering van haar wervingsmethode en deze inmiddels verregaand aangescherpt en verbeterd.

De toezichthouder op de energiemarkt DTe heeft begin april het energiebedrijf Durion opnieuw op de vingers getikt. Deze keer omdat de onderneming zich ten onrechte als een nieuwe energieleverancier heeft gepresenteerd onder de naam Oxxio. Durion heeft zich in reclamespotjes en op haar internet site voorgedaan als een nieuwe energieleverancier, terwijl het gewoon onder een andere naam verder gaat. In het uiterste geval kan Durion opnieuw rekenen op een boete van de toezichthouder. Vorige maand deelde de DTe een boete uit aan Durion van € 220.000 omdat het volgens de waakhond op oneerlijke en misleidende wijze klanten heeft geworven.

## EnergieKeuze

De Rijksgebouwendienst heeft in navolging van het Ministerie van Defensie en het Ministerie van Buitenlandse Zaken op 20 oktober 2005 een tweetal energieveilingen via EnergieKeuze succesvol afgerond. Namens 57 deelnemende partijen met in totaal ongeveer 1000 aansluitingen veilde de Rijksgebouwendienst een totaalvolume van 230 GWh/jaar met een contractduur van vier jaar. Ook het aardgasvolume was aanzienlijk: 45 deelnemende partijen met ongeveer 700 aansluitingen veilden gezamenlijk een totaal volume van 60 miljoen m<sup>3</sup> aardgas per jaar met een contractduur van twee jaar. Eerder veilden het Ministerie van Defensie en Buitenlandse Zaken in oktober 2004 als eerste overheidsinstantie in Nederland op basis van de nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijnen een elektriciteitscontract van méér dan 1 TWh. Binnen 12 maanden heeft de rijksoverheid ruim 70% van haar totale elektriciteitsverbruik en ca. 50% van haar totale gasverbruik via de veiling van EnergieKeuze competitief aanbesteed.

EnergieKeuze bericht al begin november dat 2005 een goed veilingjaar zal worden. In 2005 zal de energieveiling een volumegroei laten zien van meer dan 12%. Naar verwachting zal er in 2005 een volume van 5,6 TWh (5600 GWh) aan energiecontracten worden geveild. EnergieKeuze startte in 2001 met haar veilingactiviteiten. In het eerste jaar veilde het een volume van ongeveer 0,3 TWh. In 2002 verdrievoudigde het volume naar bijna 1 TWh. In 2003 verdubbelde het volume naar ruim 2 TWh om vervolgens in 2004 op net 5 TWh te eindigen. EnergieKeuze verwacht dat het volume in 2006 nog verder zal stijgen. Veel veilingklanten komen, na in het verleden een 2- of 3-jarig contract te hebben geveild, weer terug bij EnergieKeuze om een energiecontract te veilen. In 2006 verwacht het bedrijf door te kunnen groeien naar een veilingvolume van 7 TWh.

## Energiemeters

In de strijd tegen hennepkwekerijen gaat energiebedrijf Nuon in 2006 in 100.000 huizen nieuwe energiemeters installeren. Die moeten het een stuk moeilijker maken om ongemerkt stroom af te tappen. Met de nieuwe meters kan Nuon per dag zien wat de klant aan elektriciteit en gas gebruikt. Het bedrijf vergelijkt de gegevens met de totale hoeveelheid afgenomen elektriciteit in een wijk, waardoor snel duidelijk wordt of er illegaal stroom wordt afgetapt. Nuon zegt dat het nieuwe systeem pas rendabel is als op den duur alle 2,7 miljoen klanten zijn voorzien van de energiemeter. Illegale aftap levert het bedrijf jaarlijks een strop op van € 200 miljoen.

Energiebedrijf Oxxio, recentelijk overgenomen door het Britse energiebedrijf Centrica, meldt half juli dat het van plan is om eind 2006 20.000 klanten te voorzien van 'slimme' energiemeters. Dit soort meters kan meetgegevens versturen via het mobiele telecommunicatienet naar het energiebedrijf. Oxxio is bezig met de oprichting van een meetbedrijf voor elektriciteit en gas, omdat het noodzakelijk is om de beschikking te hebben over de juiste meetinformatie. De huur van de meter en de meetdiensten zullen ongeveer hetzelfde kosten als de prijs die mensen nu bij hun leveringsbedrijf betalen. Voor het vervangen van de meter zal Oxxio geen extra kosten in rekening brengen.

Branchevereniging Energiened schrijft begin september een brief aan EZ-minister Brinkhorst waarin het aandringt op een vereenvoudiging van de vorig jaar geliberaliseerde energiemarkt voor kleinverbruikers. De verplichte installatie van 'slimme' energiemeters en de vereenvoudiging van de facturering zouden jaarlijks € 100 mln kunnen besparen. Binnenkort komt Brinkhorst met een brief waarin hij zich uitspreekt over de vraag of de bestaande wet- en regelgeving rond de liberalisering moet worden aangepast.

Het consumentenplatform United Consumers en ook de Consumentenbond melden half oktober dat lang niet iedereen goedkoper uit is met de zogenaamde dubbele energiemeter. Huishoudens met kinderen kunnen zelfs € 100/jaar duurder uit zijn. Bezitters van een dubbele meter betalen verschillende tarieven voor hun stroom. Doorgaans betaalt men overdag meer via een pektarief. In de (late) avond, nacht en in het week-einde geldt voor hen een daltarief. Met name werkenden zonder kinderen en mensen die overdag niet thuis zijn kunnen besparen op hun energierekening. EnergieNed, de brancheorganisatie van energiebedrijven, stelt dat dergelijke meters alleen geld opleveren als het gebruik voldoende kan worden afgestemd op de daltarieven.

Eind november starten KPN, energieleverancier Oxxio en IT-dienstverlener IBM met het opzetten van een netwerk voor draadloze, op afstand uitleesbare energiemeters. Alle klanten van Oxxio kunnen thuis een 'slimme' digitale energiemeter laten plaatsen. Deze meter zendt de informatie over gas- en elektriciteitsverbruik volautomatisch door naar een centrale computer. Met de draadloze meter kan de klant vervolgens online zijn verbruik in de gaten. Oxxio heeft door de on-line verbinding nu altijd de juiste informatie om de eindafrekening op te stellen. KPN zorgt voor de verbindingen in het netwerk en maakt daarbij gebruik van zijn GPRS-mobiel netwerk dat speciaal voor draadloze data-overdracht is ingericht. IBM verzorgt de implementatie van de totale oplossing en het beheer van het complete systeem. Oxxio heeft een speciaal meetbedrijf opgezet voor het nieuwe systeem en verwacht de komende jaren rond € 130 mln te investeren in het draadloze netwerk. Volgens Oxxio kunnen klanten 10-15% besparen op hun energierekening dankzij de snelle verbruiksgegevens. Eind 2007 denkt het energiebedrijf ongeveer 1 miljoen huishoudens op het systeem te hebben aangesloten.

Half december is Continuon Netbeheer een proefproject gestart waarin bij 150 huishoudens in de Arnhemse wijk Presikhaafmet gasmeters zijn geïnstalleerd, die op elk moment op afstand uitleesbaar zijn. Dat vergemakkelijkt voor netbeheerders en energieleveranciers de klantenadministratie bij de jaarafrekening, een verhuizing of overstap. Ook krijgen klanten zelf beter inzicht in hun energieverbruik. Bij positieve testresultaten wordt de uitrol van deze gasmeters gecombineerd met de eerder door haar aangekondigde grootschalige uitrol van slimme elektriciteitsmeters in 2006. De moderne gasmeter wordt dan gekoppeld aan een slimme elektriciteitsmeter. De meterstanden van de gasmeter worden via de slimme elektriciteitsmeter uitgelezen. Daarna worden ze via het elektriciteitsnet naar het klanteninformatiesysteem van de netbeheerder verstuurd.

### **Handel in aardgas**

In maart publiceert DTe twee onderzoeken waaruit blijkt dat er nog onvoldoende sprake is van effectieve concurrentie op de groothandelsmarkt voor gas. Het eerste

onderzoek richt zich op de werking van de gehele groothandelsmarkt en het tweede onderzoek op de flexibiliteitsdiensten die op deze groothandelsmarkt worden aangeboden. Deze diensten maken het voor leveranciers van gas mogelijk pieken en dalen in de gasafname van hun klanten op te vangen. Als belangrijkste oorzaak van de onvoldoende effectieve concurrentie ziet DTe de sterke positie van Gasunie Trade & Supply op de gehele groothandelsmarkt en in het bijzonder hun dominante positie bij het aanbieden van flexibiliteitsdiensten. De meeste leveranciers kunnen niet onafhankelijk van Gasunie werken. Op de plek waar Gasunie het meeste gas aan de leveranciers overdraagt - de zogenaamde gasontvangststations - wordt nauwelijks gehandeld. Er vindt wel handel plaats op het zogenaamde TTF (Title Transfer Facility), maar het belang daarvan is beperkt, omdat Gasunie hier slechts een beperkte hoeveelheid gas aflevert. DTe biedt marktpartijen de mogelijkheid te reageren op de analyses uit de onderzoeken en aan te geven hoe marktwerking op de groothandelsmarkt voor gas kan worden bevorderd. Bovendien onderzoekt DTe of Gas Transport Services (GTS), de beheerder van het landelijke gastransportnet, meer flexibiliteitsdiensten kan bieden. Daarbij zal DTe tevens kijken naar de bijbehorende tarieven en voorwaarden.

### **Klachten**

De Dienst uitvoering en toezicht Energie (DTe) bereikt in januari een overeenkomst met de energiebedrijven om per direct hun rekeningen duidelijker te maken voor de consument. Dat moet de marktwerking en concurrentie op de energiemarkt ten goede komen. De DTe zegt veel klachten van consumenten te ontvangen over de onduidelijkheid van de rekeningen. Energiebedrijven moeten onder meer duidelijk aangeven op welke periode het verbruik van gas en elektriciteit betrekking heeft, zodat de consument weet voor welke periode hij betaalt. Verder moet meer duidelijkheid komen over de te betalen belastingen. De liberalisering van de energiemarkt, die voor consumenten per 1 juli 2004 een feit is, betekent dat mensen na afloop van hun energiecontract kunnen kiezen van welk bedrijf ze energie willen afnemen. Begin december 2004 bleek uit onderzoek van de Consumentenbond dat de verwachtingen over de vrije gas- en stroommarkt bij consumenten niet hooggespannen zijn. Slechts 10% van de consumenten overweegt over te stappen naar een andere leverancier. Opvallend was dat veel mensen (30%) niet weten voor welke duur hun contract is, wat de opzegtermijn is (80%), hoe het tarief wordt vastgesteld (45%) en wat voor type contract ze hebben (55%).

Toezichthouder DTe maakt in februari bekend dat energiebedrijven klanten die verhuizen binnen 8 weken een eindafrekening voor het oude adres moeten toesturen. DTe kan vanaf 1 maart energiebedrijven die hier niet in slagen beboeten. DTe krijgt veel klachten binnen van consumenten die pas maanden na hun verhuizing een eindafrekening van de verbruikte energie ontvangen.

Naar aanleiding van klachten over te hoge opzegvergoedingen heeft de DTe in een richtlijn bepaald dat energieleveranciers maximaal € 50 in rekening mogen brengen als consumenten hun jaarcontract tussentijds opzeggen. Contracten met onbepaalde duur mag de consument altijd opzeggen zonder dat de energieleverancier hiervoor een bedrag in rekening brengt. Te hoge opzegvergoedingen vormen een onnodige belemmering voor het overstappen naar een andere leverancier. In de richtlijn is voor kleinzakelijke afnemers een aantal criteria opgenomen waaraan een redelijke opzegvergoeding dient te voldoen. Voor kleinzakelijke afnemers is een andere regeling noodzake-

lijk omdat deze overeenkomsten sterk kunnen verschillen van die voor consumenten. Energieleveranciers die opzegvergoedingen hanteren, moeten de vergoedingen uiterlijk 1 juli 2005 opnemen in hun algemene voorwaarden. DTe controleert of de berekende opzegvergoedingen voldoen aan de richtlijnen. Mocht dit niet het geval zijn, dan kan DTe passende maatregelen nemen door bijvoorbeeld een sanctie op te leggen.

EZ-minister Brinkhorst informeert in een brief van 23 maart de Tweede Kamer over de slechte prestaties van een aantal bedrijven richting klanten. De minister baseert zich op onderzoeksrapport '[Onderzoek administratieve processen](#)' van DTe. Brinkhorst riep de grote energiebedrijven Essent, Nuon, Eneco en Delta al in januari ter verantwoording, nadat grote problemen aan het licht waren gekomen met de administratieve verwerking van klanten die verhuizen. Dat resulteerde in de afspraak dat per 1 april de verhuisproblemen moeten zijn gehalveerd en per 1 juli geheel zijn opgelost. Maar de problemen, die zijn opgetreden nadat vorig jaar juli 2004 ook consumenten de vrije keuze van een energieleverancier hadden gekregen, beperken zich niet tot verhuizingen. Ook bij klanten die veranderen van energieleverancier gaat het vaak mis: uit een DTe-onderzoek blijkt dat 21% van de overstappers langer dan zestig werkdagen moet wachten op een eindafrekening en/of voorschotnota, terwijl de norm is gesteld op maximaal veertig werkdagen. Daarnaast heeft 6-8% van de consumenten problemen met de inhoud van de jaarafrekeningen. DTe heeft nu met zes energiebedrijven (de grote vier en Greenchoice en Energiebedrijf.com) afgesproken dat dit jaar de problemen moeten zijn opgelost. In het uiterste geval kan de toezichthouder falende bedrijven beboeten.

Begin april laten cijfers zien dat het aantal klachten over energiebedrijven fors is gestegen: van 170 in 1999 tot 1400 in 2004. De klachten gaan over onjuiste facturen of incasso's, en de slechte bereikbaarheid of afhandeling van de klachten door de klantenservice. De Stichting de Ombudsman raadt aan 1, of hooguit 2 keer te bellen naar een callcenter van een energieleverancier. Als dat geen goed resultaat geeft, is schrijven een goede optie. De Ombudsman raadt ook aan alle correspondentie goed te bewaren, bij een e-mail om een leesbevestiging te vragen en de brieven liefst aangetekend de deur uit te doen. Indien het energiebedrijf niet meewerkt aan een oplossing van het probleem biedt de Geschillencommissie Openbare Nutsbedrijven à € 25 een uitkomst. In meer dan de helft van de zaken blijkt de klant het gelijk aan zijn kant te hebben.

Volgens het in april gepubliceerde jaarverslag van de Stichting Geschillencommissies voor Consumentenzaken (SCG) hebben consumenten in 2004 flink hun beklag gedaan over de dienstverlening van hun energiebedrijf. Het aantal klachten nam in 2004 met 63% toe tot 1960. De frustratie komt vooral door onvrede over jaarrekeningen, meterstanden, het geschatte verbruik en schadeafhandeling na een stroomstoring. De cijfers over 2004, het jaar waarin ook consumenten de mogelijkheid kregen zelf hun energieleverancier te kiezen, bieden energieleveranciers zoals Nuon, Essent en Eneco weinig reden tot vreugde. Het aantal klachten laat de afgelopen jaren een stijl opgaande lijn zien. Vergeleken met 2002 was er in 2003 met 55% ook al sprake van een forse toename.

Per 1 juli 2005 is de onafhankelijke geschillencommissie voor klachten over energie voor zakelijk verbruik, de [Geschillencommissie Energie](#), van start gegaan. De Geschillencommissie Energie zal klachten in behandeling nemen die een zakelijke klant

heeft met het bedrijf dat gas, warmte (stadsverwarming) of elektriciteit levert en waarbij het financieel belang niet het bedrag van € 50.000 te boven gaat. De zakelijke klant kan daarmee op een zelfde manier als de consument terecht bij de geschillencommissie voor klachten over energie. Deelnemende energiebedrijven zijn alle bedrijven die aangesloten zijn bij EnergieNed (Federatie van Energiebedrijven in Nederland) of bij Voeg (Vrijhandels Organisatie voor Elektriciteit en Gas). Ook andere energiebedrijven kunnen zich bij de geschillencommissie aansluiten door zich te laten registreren bij de Stichting Geschillencommissies voor Bedrijf en Beroep (SGB). Een uitspraak van de geschillencommissie is bindend, beroep tegen een uitspraak van de geschillencommissie is niet mogelijk. Naar aanleiding van de start van de Geschillencommissie Energie voor zakelijk verbruik zal per 1 juli de naam van de Geschillencommissie Openbare Nutsbedrijven voor particulier verbruik veranderen in Geschillencommissie Energie en Water. De geschillenregeling die EnergieNed sinds een aantal jaren kent wordt hiermee per 1 juli 2005 beëindigd.

Op de dag dat de energiemarkt in Nederland één jaar geleden werd geliberaliseerd (1 juli 2004) stelt de Consumentenbond dat energiebedrijven moeten worden gestraft als blijkt dat de administratieve chaos waarmee ze kampen, nog niet is opgelost. Sinds 1 juli 2004 zijn de 7,5 miljoen huishoudens vrij in de keuze van hun energieleverancier. Ofschoon Nuon en Essent zeggen dat de problematiek rond verhuisde klanten, die al maanden geen eindafrekening ontvingen, is opgelost, is de Consumentenbond daar niet gerust op, omdat men daar nog steeds klachten krijgt. Ook uit een peiling van een dagblad blijkt dat lang niet alle problemen zijn opgelost. De komende tijd zal toezichthouder DTe onderzoeken of de energiebedrijven de afspraken die begin dit jaar met EZ-minister Brinkhorst zijn gemaakt, zijn nagekomen.

Eind augustus wordt voor het eerst de GfK Consumer Energy Award uitgereikt. Het marktonderzoeksbureau is van plan deze consumentenprijs jaarlijks uit te reiken aan de beste energieleverancier van ons land. Dit jaar verkozen de consumenten NRE tot beste leverancier voor zowel stroom als gas. Tweede werd het energiebedrijf Rendo en derde Cogas. GfK werkt voor de prijs met een consumentenpanel van 4500 mensen. Een belangrijke reden van het succes van NRE is dat in dit bedrijf momenteel het aspect klachtenafhandeling beter in orde is dan bij wie ook, volgens de consument. De consumenten hebben dit aspect naar voren geschoven als belangrijkste item, terwijl normaliter de service bovenaan staat. Verder is opvallend in het onderzoek dat het milieuaspect op dit moment minder belangrijk is. Bij de beoordeling van de prijs van elektriciteit staan Greenchoice, Energiebedrijf.com en Durion op de plaatsen 1, 2 en 3. Bij de beoordeling van de prijs voor aardgas zijn de nummers 1, 2 en 3 achtereenvolgens Durion, Energiebedrijf.com en Rendo. Voor de inzichtelijkheid van de elektriciteitsfactuur is Energiebedrijf.com het beste, gevolgd door Greenchoice en daarna Eneco. Bij de inzichtelijkheid van de gasfactuur staat Energiebedrijf.com ook op de eerste plaats, gevolgd door Rendo op 2 en Greenchoice op 3.

## **Overstappen**

Bij de presentatie van de jaarplannen van de DTe in januari constateert de toezichthouder dat de consument nog te weinig profiteert van de opening van de energiemarkt. In de laatste helft van 2004 heeft 8% van de klanten een nieuwe stroomleverancier gekozen. Bij de gasleverantie bleef het aantal beperkt tot 4%. Volgens de DTe heeft de consument nog weinig vertrouwen in de energiemarkt, mede als gevolg van

misleidende voorlichting en agressieve verkoopmethodes. De DTe wil deze problemen in 2005 scherp aanpakken. Gesprekken met energiebedrijven hebben er inmiddels toe geleid dat het aantal klachten over verkoopmethodes afnemen. Een drempel om over te stappen naar andere aanbieders wordt gevormd door de administratieve problemen bij de energiebedrijven. Daarvoor is de sector onlangs door EZ-minister Brinkhorst ter verantwoording geroepen.

Volgens de eigenaar van de prijsvergelijkingsites, [gaslicht.com](http://gaslicht.com) en [energiewereld.nl](http://energiewereld.nl), is het aantal mensen dat overstapt naar een andere energieleverancier in april met 35% toegenomen. Het is duidelijk merkbaar dat meer mensen geïnteresseerd zijn in de mogelijkheden om een andere leverancier te kiezen dan voorheen. Het lijkt samen te hangen met de grote media aandacht die er recent is voor de problemen rond de slechte afwikkeling van verhuizingen, de trage en gebrekkige facturering en in het algemeen de matige klantenservice. De druppel die de emmer doet overlopen zijn de berichten over de extreem hoge beloningen van topfunctionarissen bij een aantal grote energieleveranciers.

De meeste mensen die uit onvrede over bepaalde zaken van energieleverancier veranderen realiseren zich niet dat sommige van die bedrijven eigendom zijn van de grote concerns waar ze juist zo boos op zijn. Zo is Essent voor 100% eigenaar van Energie-direct. Enerfree is eigendom van het concern NRE Energie uit Eindhoven. Nuon heeft nog geen eigen prijsvechter in de markt gezet. Met hun dochterbedrijven kunnen de grote concerns volop meedoen aan de prijzenoorlog op de energiemarkt.

Tien maanden na het vrijgeven van de markt voor energie zijn aanzienlijk minder klanten dan gedacht overgestapt naar een andere leverancier. Ongeveer 8% van de huishoudens en bedrijven heeft een andere elektriciteitsleverancier gevonden en ongeveer 5% heeft een andere gasleverancier. Dat blijkt uit een woensdag gepubliceerd onderzoek van B'con. B'con is een initiatief van EnergieNed. Vlak voor het vrijgeven van de markt zei ongeveer 1 op de 6 huishoudens een andere elektriciteitsleverancier te willen. 14% dacht aan een nieuwe leverancier van gas.

Uit een eind september gepubliceerd rapport van het Centraal Planbureau (CPB) en de Consumentenbond blijkt dat bijna 75% van de consumenten, ondanks toegenomen concurrentie en grotere prijsverschillen tussen de aanbieders, slechts mondjesmaat overstappen: teveel rompslomp en te hoge kosten. De aanbieders op bijvoorbeeld de energiemarkt krijgen geen prikkels om hogere kwaliteit te leveren zo lang ze weten dat hun klanten toch niet weglopen. Daarom is het volgens de onderzoekers van belang dat de bereidheid om over te stappen toeneemt. De overheid moet dan wel garanderen dat consumenten goede, toegankelijke en gemakkelijk te interpreteren informatie kunnen vinden.

De Directie Toezicht energie (DTe) van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) laat eind oktober in een brief aan de energiebedrijven weten dat die bedrijven voor het einde van dit jaar gezamenlijk een gedragscode moeten opstellen ten aanzien van klantenwerving. Als de sector dat niet doet, dan zal de DTe aanvullende regels opstellen. Bovendien nodigt de DTe consumenten uit melding te maken van eventuele misstanden bij werving. Sinds afgelopen zomer ontvangt de toezichthouder een toenemend aantal verontrustende signalen van consumenten over klantenwerving. In de op te stellen gedragscode moeten de energiebedrijven de belangrijkste onderwerpen

op het gebied van overstappen naar een andere leverancier regelen. Dat geldt voor de werving tot en met de medewerking aan switchverzoeken. Brancheorganisatie EnergieNed vindt echter dat er al voldoende waarborgen zijn voor een correcte klantenwerving, onder meer te vinden in de colportagewet, het nieuw Burgerlijk Wetboek en de Gas- en Elektriciteitswet.

Uit een onderzoek onder de bezoekers van de site Energieprijzen.nl blijkt in december dat hogere energieprijzen voor de meeste consumenten het belangrijkste argument is om over te gaan naar een andere leverancier. 75% van de respondenten wil komend jaar voor een andere energieleverancier kiezen. Van die groep geeft 56% aan dat de hoge energieprijs daarvoor de belangrijkste reden is. Slechte service en administratieproblemen blijken bij minder dan 10% van de ondervraagden mee te spelen. Hoewel de angst voor een hoge energierekening er is, blijkt eenderde van de consument niet te weten hoeveel zij jaarlijks betalen voor hun energieverbruik of de hoogte van het verbruik verkeerd in te schatten. De gemiddelde consument denkt dat de energieprijzen het komende jaar met 11 tot 20% gaan stijgen. Gevraagd naar de oorzaken van de prijsstijging noemt 90% de olieprijs. Andere genoemde oorzaken zijn winstbejag van de energiebedrijven, de politiek en liberalisering van de energiemarkt. De stijgende energierekening zorgt ook voor energiebesparend gedrag of de bereidheid om te investeren in energiebesparende maatregelen.

Half december adviseert de [Ombudsman](#) consumenten om niet in te gaan op aan de deur aangeboden energiecontracten en daarmee onvoordelige, langlopende verplichtingen aan te gaan waar duizenden euro's mee gemoeid kunnen zijn. Het advies volgt op een stroom van klachten over de Rotterdamse energieleverancier [Nederlandse Energie Maatschappij](#) (NEM), die klanten werft via colportage en telefonische verkoop. Energiebedrijven moeten de colportagecontracten van nieuwe klanten inschrijven bij de Kamer van Koophandel. Die klanten hebben daarna acht dagen bedenktijd om onder het contract uit te komen. De Ombudsman raadt mensen aan goed de aanbiedingen van diverse energieleveranciers te vergelijken en bij familie en kennissen te informeren naar hun ervaringen met energiebedrijven.

### **Prepaid energie**

Met de ingebruikname van een oplaadapparaat is 31 mei het startsein gegeven voor een proef met pre-paid energiekaarten in Rotterdam. Er doen 200 vrijwilligers aan mee. Met dit systeem wordt gebruikte energie niet afgerekend via een maandelijkse nota maar vooraf bij ENECO ingekocht. Het tegoed staat op een elektronische kaart die thuis in de meter wordt gestopt. De kaart kan bij ENECO aan de Zuiderparkweg en de Kredietbank aan de Schiekade worden opgeladen. Tot de potentiële gebruikers behoren mensen die de reputatie hebben schulden op te bouwen bij ENECO. De klant betaalt met de kaart dezelfde prijs voor de energie als met de gewone meter.

### **Prijzen**

De vrije markt voor gas en licht heeft de consument nog niets opgeleverd. Sinds de energiemarkt op 1 juli 2004 werd geliberaliseerd, zijn de prijzen niet gedaald. Ook van prijsverschil tussen verschillende energiebedrijven is nauwelijks sprake. Een gemiddeld gezin, met een jaarverbruik van 3500 kWh stroom en 1820 m<sup>3</sup> gas, is na de jaarwisseling € 140 tot € 210/jaar meer aan energie kwijt dan in 2004. De helft daar-

van is te wijten aan de hogere olieprijs, die zowel in de prijs van gas als van stroom doorwerkt. Verder voerde de regering een fikse verhoging van de energiebelasting door. De prijzen voor gas en licht van de grote energiebedrijven ontlopen elkaar niet veel: nog geen € 10/jaar voor elektriciteit en maximaal € 15 voor aardgas. De Consumentenbond reageert in januari geschrokken en eist van de EZ-minister Brinkhorst een prijzenstop. Hoewel de minister in het verleden wel vaker optrad als de gasprijzen te hoog werden, voert hij nu aan dat hij niet kan ingrijpen in een vrije markt.

De consumentenprijsindex van het CBS is in januari opgelopen met 1,2%. Belangrijkste oorzaak is de hogere energierekening die consumenten ontvingen. De gasrekening was in januari gemiddeld 16,8% hoger dan een jaar geleden. Elektriciteit werd 8,5% duurder. Huishoudens betalen daarmee de rekening voor de hoge aardolieprijzen in de tweede helft van vorig jaar. In geheel 2004 stegen de gasprijzen nog maar met 3,1% en elektriciteit 4,2%. Toch is de Nederlandse inflatie een stuk lager dan het Europese gemiddelde.

De energieprijzen vallen dit jaar nog hoger uit dan al werd verwacht. Nederlandse huishoudens gaan 15 tot 20% meer betalen voor gas en licht. Eind vorig jaar waarschuwden energiebedrijven Nuon en Essent al voor hoge energierekeningen. Maar de verdere stijging van de olie- en gasprijzen, in combinatie met de verhoogde energiebelasting zorgen voor nog hogere kosten. De gemiddelde jaarrekening bij Nuon zal waarschijnlijk zo'n € 170 hoger worden. Essent verwacht een prijsstijging van € 150 tot € 175 voor komend jaar. Een gemiddeld gezin is per jaar ongeveer € 1900 kwijt voor gas en licht. Daarvan is € 1100 voor gas en € 700 voor elektriciteit. De Consumentenbond is verontwaardigd over de enorme stijging. De bond denkt dat de prijsstijging bij grotere gezinnen veel meer dan € 150 zal bedragen en is bang dat energie onbetaalbaar wordt. Vorig jaar verwachtte de bond nog een prijsstijging van 10%.

De elektriciteitsprijs voor huishoudens zal dit jaar circa € 20 oplopen omdat de producenten de kosten voor de uitstoot van kooldioxide voor 60% gaan doorberekenen aan hun klanten. Deze kosten zijn het gevolg van het feit dat vervuilende industrieën met ingang van 1 januari emissierechten moeten kopen als zij te veel broeikasgassen uitstoten. Deze verplichting is een uitvloeisel van het klimaatverdrag van Kyoto.

Volgens een half mei uitgebrachte vergelijkende studie van de NUS Consulting Group, horen Nederland en België nog steeds bij de duurste elektriciteitslanden. De liberalisering van de elektriciteitsmarkt heeft daar geen verandering in gebracht. De studie toont aan dat bedrijven in België en Nederland sterke prijsstijgingen ondergingen, met respectievelijk 7,5 en 7,4%. Alleen het Verenigd Koninkrijk en Denemarken kennen hogere prijzen met stijgingen van 24,2 en 16,4%.

EZ-minister Brinkhorst antwoordt eind mei op kamervragen over een eind april gepubliceerd krantenartikel over hoge kosten voor piekverbruik van gas. Volgens het artikel zijn de mogelijkheden voor gasleveranciers om reeds ingekocht gas of gastransportcapaciteit te verhandelen - ook de 'secundaire markt' genoemd - nog weinig ontwikkeld. Het artikel hekelt de marktmacht van Gasunie, waardoor te veel zou worden betaald voor het verwarmen van ruimtes als huizen, kantoren, en ook kassen. Volgens de minister komen deze beweringen niet overeen met de conclusies van de DTE-publicaties 'Onderzoek marktwerking groothandelsmarkt gas' en het rapport 'Research into flexibility studies'. Verder volgt uit een prijsvergelijking binnen Europa

dat de gasprijs voor huishoudens in Nederland in de middenmoot valt, zodat overheidsingrijpen als reactie niet nodig is. Wel zal de minister waar nodig acties ondernemen om de gasmarkt verder te ontwikkelen. Hij vindt de ontwikkeling van een voldoende liquide secundaire markt belangrijk, omdat leveranciers daarmee in staat worden gesteld zo efficiënt mogelijk hun gasaanbod af te stemmen op het totale afnamepatroon van hun portfolio aan afnemers. Handelsplaatsen zoals het TTF (Title Transfer Facility) kunnen hier een belangrijke faciliterende rol vervullen. De minister vindt het daarom positief dat ook Gasunie Trade & Supply is begonnen met het aanbieden van gas op TTF.

Volgens een krantenartikel in juni gaan huishoudens vanaf 1 juli of 1 augustus opnieuw meer betalen voor energie. Voor een gemiddeld huishouden bedraagt de verhoging € 1,50 tot 2,50/maand. Eneco verhoogt de gasprijs per 1 juli, Essent per 1 augustus, Nuon overweegt eveneens een verhoging per 1 augustus. Eneco verhoogt de stroomprijs niet; Essent met 0,18 ct/kWh. Nuon laat in het midden of behalve gas ook elektriciteit duurder wordt. De overige energiebedrijven zullen de prijsverhogingen volgen. Per 1 januari gingen de energieprijzen ook al omhoog, toen zelfs met 15 tot 20%. Al met al komt de energienota van een gemiddeld huishouden over heel het jaar 2005 naar verwachting uit op € 1635. Dat is ongeveer € 225 meer dan in 2004. De gasrekening voor een gemiddeld huishouden gaat richting € 1000. Dit jaar komt de gasrekening uit op € 957. De gemiddelde stroomrekening bedraagt dit jaar € 678, zo blijkt uit een opgave van EnergieNed. De verhoging kan per energiebedrijf verschillen. Volgens EnergieNed betaalt de Nederlandse consument sinds 2000 bijna 75% meer voor gas en 60% meer voor stroom. Dat is vooral toe te schrijven aan de sterke stijging van de energiebelasting. Op Denemarken en Zweden na heeft Nederland de hoogste energiebelasting in Europa.

Volgens cijfers van Eurostat is de stijgende olieprijs de belangrijkste reden dat het leven in Europese landen halverwege 2005 iets duurder is dan een jaar geleden. Vooral de kosten voor vervoer en verwarming tikken flink aan bij de inflatie. Na olie zijn duurdere sigaretten de voornaamste factor. De inflatie in de maand kwam in mei uit op 1,9% op jaarbasis. Eerder schatte het bureau de inflatie in op 2,0%., maar enkele zaken hebben de prijsstijging nog iets afgeremd. Zo is het bellen iets goedkoper dan vorig jaar, evenals kleding en schoeisel. Nederland had in mei opnieuw één van de laagste inflatiecijfers van Europa (1,1%). Alleen Zweden, Finland en Tsjechië meldden minder geldontwaarding.

Begin augustus wijst de DTe, onderdeel van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa), de website [Energieprijzen.nl](http://Energieprijzen.nl) opnieuw aan als beste vergelijkingssite voor energieprijzen. Om de betrouwbaarheid van de vergelijkingssites te waarborgen, voert de DTe regelmatig dergelijke onderzoeken uit. In december 2004 gebeurde dat voor het eerst. De DTe onderzoekt hierbij de betrouwbaarheid van de berekening van de energieprijzen, de weergave van alle aanbieders en producten, en de mate van belangen en/of deelnemingen van marktpartijen in de vergelijkingssites.

Bijna 70% van de consumenten die overweegt om over te stappen naar een andere energieleverancier raadpleegt vergelijkingssites en een kleine 40% van hen baseert hierop zelfs zijn of haar overstap. Er bestaan op dit moment 9 verschillende vergelijkingssites voor elektriciteit- en gasprijzen die gebruikmaken van 4 zoekmachines.

DTe onderzocht per zoekmachine de meest bezochte vergelijkingssite, te weten: [Energieprijzen.nl](http://Energieprijzen.nl), [Gaslicht.com](http://Gaslicht.com), [Energiewereld.nl](http://Energiewereld.nl) en [Energieplaza.nl](http://Energieplaza.nl).

Uit cijfers van EnergieNed, de branchevereniging van energiebedrijven in Nederland, blijkt half augustus dat een gemiddeld huishouden € 1600/jaar betaalt voor energie. In 2006 zullen huishoudens rekening moeten houden met een energieprijs die enkele honderden euro's omhoog gaat. Bij de huidige olieprijs van rond de 65 \$/vat, ruim \$ 25 meer dan een jaar geleden, lijkt een forse stijging van de gasprijs onontkoombaar. Door de prijskoppeling met aardgas heeft dit grote gevolgen voor de Nederlandse energiegebruiker. In 2005 waren de kostenstijgingen voor een gemiddeld huishouden van € 150 tot € 175. Weliswaar vloeit er door de koppeling van de aardgasprijs meer geld in de schatkist, aan de andere kant wordt de koopkracht aangetast. Zalm gaf aan dat hij de koopkracht van minima en mensen met een modaal inkomen in 2006 op peil wil houden.

Anderhalve week voor prinsjesdag op 20 september oefent de Kamer druk uit op het kabinet om de sterk stijgende energiekosten te compenseren. Zonder maatregelen blijft er van de beloofde koopkrachtstijging niets over, vrezen verschillende fracties. De energierekening van een gemiddeld huishouden gaat volgend jaar naar verwachting met honderden euro's omhoog. Het is echter lang niet zeker dat het kabinet met extra koopkrachtmaatregelen komt als de olieprijs hoger uitpakt dan waar het in de Miljoenennota 2006 vanuit is gegaan.

Het conflict tussen kabinet en Tweede Kamer over de compensatie van de energiekosten loopt begin december hoog op. Het kabinet weigert vooralsnog om de burger financieel tegemoet te komen voor de gestegen olieprijs. Volgens de minister van Financiën Zalm is compensatie niet nodig, omdat uit recente cijfers van het Centraal Planbureau (CPB) blijkt dat de koopkracht zich beter ontwikkelt dan op Prinsjesdag werd gedacht.

De toezichthouder op de energiemarkten DTe meldt half oktober een onderzoek te starten of consumenten niet te veel betalen voor elektriciteit. Het onderzoek wordt uitgevoerd op verzoek van EZ-minister Brinkhorst. In een debat over het doorberekenen van CO<sub>2</sub>-emissierechten aan eindgebruikers zei Brinkhorst dat het probleem niet ligt bij de energiebedrijven, maar bij de energieproducenten. Zij hebben op grond van Europese besluitvorming hun uitstootrechten begin dit jaar gratis gekregen van de nationale overheden. Deze producenten maken nu 'windfall profits' door deze rechten door te berekenen in de groothandelsprijzen voor elektriciteit. Uiteindelijk vinden de hogere prijzen ook hun weerslag op de energierekeningen van eindgebruikers.

Uit een door Rescon uitgevoerd onderzoek in opdracht van SenterNovem blijkt half november dat de meeste Nederlanders geen besef hebben van de explosieve toename van energiekosten. Slechts 1% van de Nederlanders weet dat de energieprijs de afgelopen vijf jaar met ongeveer de helft gestegen is. Ongeveer 95% denkt dat de stijging een stuk lager ligt. Verder beseffen drie op de vier Nederlanders niet dat het komende jaar de energiekosten tussen de € 300 en € 500 per huishouden zullen toenemen. 80% van de mensen is bereid tot het nemen van ten minste één energiebesparende investering in de woning. Slechts 20% weet hoeveel 1 kWh elektriciteit kost (€ 0,20 euro), en ruim 85% weet niet wat de gemiddelde prijs is van 1 m<sup>3</sup> gas (nu € 0,53). Ook over het eigen energieverbruik is de Nederlander onwetend: twee op de drie ondervraagden

kan niet vertellen wat zij het afgelopen jaar aan energie verbruikt hebben. Hoe hoger de investering is om een of meerdere energiebesparende maatregelen door te voeren, en hoe langer de verwachte terugverdientijd, hoe minder mensen geneigd zijn dergelijke maatregelen te treffen. Zo overwegen drie op de vier ondervraagden spaarlampen te kopen waarvan de terugverdientijd minder dan 6 maanden is en 43% denkt er over een HR-ketel te laten installeren (terugverdientijd 2 à 6 jaar).

### **Stroomdiefstal**

Eneco Energie heeft in februari een overeenkomst gesloten met de gemeente Utrecht, de politie, het openbaar ministerie, woningcorporaties, de Belastingdienst en de uitkeringsinstanties UWV en SVB, waarin deze organisaties een aanpak heeft vastgesteld om bedrijfsmatige hennepsteelt terug te dringen en de daarmee verbonden diefstal van elektriciteit door hennepkwekers aan te pakken. Stroomdiefstal kost het energiebedrijf jaarlijks een fortuin. Daarnaast kunnen wiettelers door hun grote (illegale) elektriciteitsverbruik overbelasting van nettrafo's teweegbrengen. Met de ondertekening gaat ook de campagne 'Stop Wiet-thuisteelt!' van start. De partijen vinden het belangrijk dat alle Utrechters op de hoogte zijn van de nieuwe aanpak, er wordt ook hulp van inwoners gevraagd. Ook Essent maakte onlangs bekend dat in 2004 voor 37 miljoen kWh ter waarde van € 7,4 mln aan stroom illegaal is afgetapt. Ruim 90% van deze stroom is afgetapt door ongeveer 2500 illegale hennepkwekerijen. Volgens cijfers van koepelorganisatie EnergieNed wordt jaarlijks ongeveer een miljard kWh aan illegale stroom afgetapt. Per jaar wordt ongeveer 1% van alle energie illegaal afgetapt.

EZ-minister Brinkhorst schrijft in maart in zijn antwoord op schriftelijke vragen van PvdA-Tweede-Kamerlid Crone dat er serieus wordt nagedacht over het op grote schaal vervangen van de elektriciteitsmeters bij kleinverbruikers. Digitale meters zijn op afstand afleesbaar en kunnen een belangrijk wapen zijn in de strijd tegen het illegaal aftappen van stroom, zoals gebeurt door hennepkwekerijen. De energiebedrijven hadden vorig jaar te maken met zo'n 8000 gevallen van diefstal van stroom. Diefstal van stroom kost de 'BV Nederland' zo'n € 200 mln/jaar, ofwel zo'n € 28 per aangeslotene, aldus de minister. Hij heeft ook laten uitrekenen wat de kleinverbruiker hiervan merkt op zijn rekening: zo'n € 2/jaar.

### **Zakelijke markt**

Het Energiecentrum, een adviesorganisatie voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf (MKB), meldt in januari dat energiefacturen aan het MKB in 40% van de gevallen 1 of meer fouten bevatten. Onlangs meldde echter het MKB-Nederland in een brief aan de Tweede Kamer dat 5% van de energiefacturen fouten bevat. MKB-Nederland heeft alleen de fouten als gevolg van de liberalisering van de energiemarkt meegenomen. Er ontstaan echter ook veel fouten als afnemers overstappen op een andere energieleverancier. Volgens het Energiecentrum worden veel van de gesignaleerde fouten onbewust veroorzaakt doordat de systemen van de verschillende bedrijfsonderdelen na talloze fusies op elkaar aangesloten moeten worden.

Eind november meldt SenterNovem dat uit onderzoek naar energieverbruik blijkt dat bedrijven, scholen en ziekenhuizen jaarlijks minstens € 200 mln' te veel aan energie betalen. De schade voor grote bedrijven en ziekenhuizen kan volgens een woordvoerder van SenterNovem oplopen tot meer dan € 100.000. MKB-bedrijven en scholen

verkwisten per jaar al snel € 5000-10.000. Het onnodig energieverbruik ontstaat door het niet of slecht afstellen van verwarmingsinstallaties, technische defecten of het te hoog instellen van de nachttemperatuur. Goed beheer van lucht- en verwarmingsinstallaties kan in kantoren, scholen en ziekenhuizen een besparing opleveren van gemiddeld 23%. Met eenvoudige maatregelen zijn volgens SenterNovem grote besparingen te realiseren.

9 energie-intensieve bedrijven in de metaal-sector willen gezamenlijk elektriciteit gaan inkopen en hopen daarmee de sterk gestegen energierekeningen te drukken. De metaalbedrijven zien hun concurrentiepositie verslechteren omdat stroom in Nederland duurder is dan in het buitenland. EZ-minister Brinkhorst is bereid de 9 bedrijven bij hun inkoop-plannen te begeleiden. Brinkhorst toonde zich onlangs ook al voorstander van een andere samenwerkingsvorm, waarbij bedrijven hun eigen elektriciteitsmaatschappij beginnen die op kolen draait in plaats van gas.

### **Amsterdam Power Exchange (APX)**

De handelsvolumes op alle beurzen van de APX Group zijn in 2004 gestegen. Het betreft de handel op zowel de APX (stroom in Nederland), de UKPX (stroom in het Verenigd Koninkrijk) en APX Gas (aardgas in het Verenigd Koninkrijk). De elektriciteitshandel op de 'day-aheadmarkt' van de APX in Amsterdam bedroeg in 2004 13,4 TWh, 12% meer dan in 2003 (11,94 TWh). De gemiddelde prijs voor basislast bedroeg 31,57 € /MWh in 2004. In 2003 bedroeg die prijs nog 46,47 € /MWh. Op de Britse stroommarkt nam het verhandelde volume in 2004 toe tot 7,14 TWh, een groei van 3% ten opzichte van 2003. Het verhandelde volume op de Britse 'Spot en Prompt' markt in december bedroeg bijna 700 GWh. Dat is bijna het dubbele van het volume in december 2003 dat toen 448 GWh groot was. Volgens de APX Group had de gasmarkt APX Gas (voorheen bekend als EnMO) ook een sterk jaar met een totaal handelsvolume van 106 TWh (3,6 miljard therms). Dit betekent een stijging van 8% ten opzichte van 2003. In de laatste maand van 2004 verhandelde APX Gas een totaal van 11.350 TWh. Opgeteld bedroeg het verhandelde volume op de drie platformen van de APX Group 126 TWh. Binnenkort begint de APX ook een gasbeurs voor continentaal Europa. Het handelssysteem zal volledig geïntegreerd zijn met het huidige handelssysteem op de Britse gasbeurs APX Gas.

Op 3 februari heeft APX Group een Nederlandse en Belgische gasbeurs geopend. De eerste nieuwe gasbeurs (APX Gas NL) faciliteert de handel op het TTF (Title Transfer Facility) en is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met Gastransport Services (GTS). De tweede beurs (APX Gas ZEE) is een samenwerking tussen APX en de Belgische hoofdgasnetbeheerder Fluxys, een dochter van Distrigas, en concentreert zich op de handel in het gasknooppunt Zeebrugge. Er wordt gebruik gemaakt van het bestaande, volledig elektronische, handelssysteem van APX Gas UK, het voormalige EnMO. Er kan worden gehandeld in vier verschillende contractsoorten: day-ahead, 'balance of week', 'working days next week' en weekends. Vanaf maart komt er nog een belangrijk product bij: 'within day'. Met dit product kunnen shippers hun transportposities op het GTS-net in balans brengen. De beurzen moeten de gasmarkt meer liquide maken en zorgen voor een transparantere prijsvorming. APX Gas NL is op 20 januari 2005 door EZ-minister Brinkhorst aangewezen als gasbeurs in de zin van de Gaswet. De huidige participanten zijn alle energiebedrijven, inclusief elektriciteitsproducenten: Essent, EdF, Electrabel, Eneco, Nuon, Delta en Eon Benelux.

Half april wordt door Powernext (Frankrijk) en APX (Nederland) de verwachting uitgesproken dat eind 2005 de Nederlandse, Belgische en Franse elektriciteitsmarkten aan elkaar gekoppeld zullen worden. Bij deze marktkoppeling gaat het om de koppeling van de 'day ahead' beurzen. In België zal de 'Belpex' tegelijk met de marktkoppeling tot stand komen. Om de marktkoppeling tot stand te brengen is de goedkeuring van de toezichthouders in Frankrijk, België en Nederland noodzakelijk. De toezichthouders dienen ook in een situatie van gekoppelde markten toezicht te kunnen houden op de marktwerking. Marktkoppeling maakt handel over de landsgrenzen heen transparanter en efficiënter. Zo kan de voor de markt beschikbare interconnectiecapaciteit optimaal benut worden. De huidige veilingssystematiek voor 'day ahead' capaciteit zal bij invoering van de marktkoppeling verdwijnen en worden vervangen door zogenaamde impliciete veilingen. De huidige expliciete maand- en jaarveilingen zullen onveranderd blijven.

Half juni maakt APX in de presentatie van haar jaarverslag over 2004 en cijfers over het 1<sup>e</sup> kwartaal van 2005 bekend dat voor het eerst in zijn bestaan een nettowinst is geboekt. Over het eerste kwartaal van 2005 kwam het nettoresultaat uit op € 300.000. Over 2004 boekte APX over het eerste kwartaal nog een nettoverlies van € 1,1 mln. De omzet over het eerste kwartaal in 2005 nam met 66% toe tot € 4,8 miljoen. APX begon in 1999 en is volledig in handen van TenneT, dat het Nederlandse hoogspanningsnet beheert. De handel in elektriciteit moest de liberalisering van de energiemarkt bevorderen. Na een serie overnames en joint ventures faciliteert APX nu een platform voor de handel in elektriciteit en gas in Nederland, België en Groot-Brittannië. Over 2004 realiseerde APX een omzet van € 16,8 mln, een groei van 47%. In totaal zijn er ongeveer 100 partijen die via APX handelen in energie.

Prijzen zoals die ontstaan op de drie gasbeurzen van de APX gaan de commodityprijs bepalen voor onbalansgas. Het gaat om de APX-gashandelsplatforms rond de TTF (Title Transfer Facility) van GTS (Gasunie Trade & Supply), de Zeebrugge-hub en het Britse NBP (National Balancing Point, vergelijkbaar met de APX). Op dit ogenblik wordt de commodityprijs voor onbalansgas nog bepaald door de zogenaamde Neutral Gas Price, een variant van de GVS-formule (GasVerkoopSysteem) van GTS, waarbij noteringen voor stookolie en huisbrandolie de prijs bepalen. Wat betreft GTS gaat dat per 1 januari 2006 veranderen, dat is namelijk de datum waarop het nieuwe onbalansregime van GTS in werking zal treden. Al eerder had GTS te kennen gegeven de prijs voor onbalansgas te willen bepalen op basis van APX-gasprijsnoteringen, maar alleen wanneer de APX-beurzen voldoende liquiditeit te zien zouden geven. Hoewel deze liquiditeit nog erg laag is, wil GTS het plan toch doorzetten. Hiertoe heeft GTS dan wel eerst toestemming nodig van toezichthouder DTe.

Eind oktober wordt duidelijk dat de landelijke netbeheerders van België, Frankrijk en Nederland vergevorderd zijn met plannen voor de introductie van marktkoppeling via de respectievelijke landelijke energiebeurzen (APX, Belpex en Powernext). Hiertoe zal de huidige veiling van dagtransportcapaciteit tussen Nederland en België via TSO Auction komen te vervallen. Deze wordt gebruikt om de marktkoppeling tot stand te brengen. De introductie van de marktkoppeling staat gepland in het tweede kwartaal van 2006. Er moet echter nog wel een aantal zaken worden geregeld, zoals de goedkeuring van de nationale toezichthouders in de betrokken landen (CREG in België, CRE in Frankrijk en de Nederlandse DTe) en de volgroeiing van de nog prille België-

sche energiebeurs Belpex. De Belpex kan pas een rol in de marktkoppeling krijgen wanneer deze is gestart met zijn 'day-ahead'-platform.

## **Belpex**

In juli wordt Belpex, de operator van de Belgische energiebeurs, opgericht door Nederlandse, Belgische en Franse netwerkoperators en energiebeurzen. De partijen willen begin 2006 trilaterale beurshandel starten in de vorm van een marktkoppelingmodel. Belpex biedt een handelsplatform voor day-ahead handel in elektriciteit en is volgens de deelnemende partijen een belangrijke mijlpaal in de ontwikkeling van de Belgische stroombeurs. De Belgische Transmission System Operator (TSO) Elia heeft 70% van de aandelen, de APX, Powernext en TenneT elk 10%. De Franse TSO RTE participeert ook in het project en overweegt 10% aandelen van Elia over te nemen. De koppeling van de beurzen houdt in dat de respectievelijke leverings- en afnamecurven worden samengenomen, ongeacht de oorsprong van de stroom. Daarbij wordt wel de interconnectiecapaciteit in ogenschouw genomen. Het betekent dat de tegenpartij van een transactie op een beurs van een andere beurs komt zonder dat de participanten expliciet gebonden zijn om corresponderende transmissiecapaciteit te verwerven.

## **Elektriciteits- en gasverbruik en productie**

Uit in maart gepubliceerde cijfers van het CBS blijkt dat in 2004 het binnenlands verbruik van aardgas met 2% is gestegen, terwijl het verbruik van elektriciteit gelijk is gebleven. In totaal steeg het energieverbruik in 2004 met 1%, iets lager dan de economische groei van 1,3% bedroeg. De door afnemers verbruikte hoeveelheid elektriciteit was 91,9 miljoen MWh, waarvan 38% voor de industrie. In de industrie nam het elektriciteitsverbruik in 2004 met 1% toe, maar kleinverbruikers waren iets zuiniger. Ongeveer 23% van de in ons land verbruikte elektriciteit is in 2004 geïmporteerd. Bij de centrale productie van elektriciteit is 6% meer aardgas ingezet. Deze inzet kwam uit op 8,7 miljard m<sup>3</sup> (8,2 in 2003). De toename van aardgas hangt samen met de verminderde inzet van steenkool en steenkoolproducten voor de elektriciteitsproductie van 4%. De inzet van biomassa verdubbelde in 2004. Opvallend is de sterke stijging van de netto uitvoer van gas. Die nam met 53% toe, van 21,5 naar 32,9 miljard. m<sup>3</sup>. Ook de winning van aardgas steeg significant en kwam uit op 81,5 miljard. m<sup>3</sup>; 18% meer dan in 2003. Met een geringe voorraadonttrekking resulteert dit in een binnenlands verbruik van 48,6 miljard. m<sup>3</sup>, een stijging van 2% ten opzichte van 2003.

Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt in juli dat in 2004 de productie van Nederlandse elektriciteitscentrales met 4% is gestegen tot 102 miljard kWh. Het is voor het eerst dat de productie boven de 100 miljard kWh komt. Het binnenlandse stroomverbruik steeg vorig jaar met 3% tot 108 miljard kWh. De groei van de stroomproductie, die al sinds 1999 plaatsvindt, is afkomstig van elektriciteitscentrales. De hoeveelheid stroom die door industriële bedrijven zelf werd opgewekt, steeg nauwelijks. Ruim 91% van de Nederlandse stroom wordt geproduceerd door verbranding van fossiele brandstoffen, waarvan een groot deel met aardgas.

De leden van brancheorganisatie EnergieNed pleiten voor een verdergaande transparantie in de beschikbare productiecapaciteit, welke moet worden vastgelegd in een gedragscode. Wanneer er nu uitval plaatsvindt van een eenheid die elektriciteit produceert, dan wordt dit het liefst zo lang mogelijk stilgehouden door de betrokken produ-

cent. Hij probeert de elektriciteit die hij nodig heeft om aan zijn verplichtingen te voldoen via bilaterale contacten te kopen. Daarmee poogt hij, ook in zijn eigen belang, in een krappe markt te voorkomen dat schokgolven ontstaan in de elektriciteitsprijzen op de spotmarkt. De gedragscode wil bevorderen dat marktspelers ten principale over dezelfde informatie kunnen beschikken. De belangrijkste maatregel is om na 24 uur de uitval aan te geven op basis van de omvang en voorziene duur van de uitval alsmede de brandstofsoort van de uitgevallen eenheid. Dan is de kortetermijnproblematiek opgelost, bestaat zicht op de verwachte duur van de storing en kan er op de 'day ahead' markt en verder vooruitkijkende markten worden ingespeeld. De producenten komen met de gedragscode tegemoet aan de wensen van zowel de beheerder van het hoogspanningsnet TenneT, de elektriciteitsbeurs Endex als de toezichthouder op de energiemarkt NMa/DTe en de AFM (Autoriteit Financiële markten). Zij pleiten allen voor meer transparantie over de productie om de marktwerking te verbeteren.

## Energiebedrijven

### Administratie

20 april lanceert hoogspannings-netbeheerder TenneT het idee voor een onafhankelijk landelijk administratief centrum voor de energiesector. In dat 'Olac', zoals TenneT het noemt, moeten alle administratieve taken van de netbeheerders worden gebundeld. Het Olac zou ondermeer de rol van centraal aansluitingsregister vervullen. Het oprichten van een centraal aansluitregister maakte ook deel uit van het alternatief voor de splitsing dat de energiebedrijven aan de minister hebben voorgesteld. TenneT is er ook voorstander van om via het Olac zogenaamde 'smartmetering' toepassingen uit te voeren. Men erkent dat de taken van het Olac voor een deel overlappen met die van het Energie Clearing House (ECH), dat nu al het overstappen naar een andere energieleverancier regelt.

De rapportage van de Dienst Uitvoering en Toezicht energie (DTe) over de administratieve dienstverlening door energiebedrijven tussen 1 januari en 1 april 2005 is op 9 mei 2005 naar de Tweede Kamer gestuurd. EZ-minister Brinkhorst concludeert dat de administratieve prestaties van de energiebedrijven in Nederland verbeterd zijn. De bedrijven kregen na de liberalisering veel klachten binnen over de slechte afhandeling van de administratie bij bijvoorbeeld verhuizen, wisselen van energiebedrijf of het niet op tijd ontvangen van de jaarafrekening. Dit was reden voor de EZ-minister om in januari 2005 afspraken te maken met de vier grote energiebedrijven Nuon, Eneco, Essent en Delta. De belangrijkste resultaten zijn (1) dat de slechte afhandelingen bij verhuizing zijn gehalveerd of meer dan 50% gereduceerd; (2) dat er verbetering is opgetreden in de termijn waarbinnen voorschotnota's na een switch worden verstuurd; en (3) dat ook de tijdigheid van het versturen van de jaarafrekeningen is verbeterd.

Begin juli laten Nuon, Eneco en Delta onafhankelijk van elkaar weten dat ze erin geslaagd zijn de administratieve achterstand weg te werken. Ze komen hiermee tegemoet aan de gestelde deadline van 1 juli van EZ-minister Brinkhorst. Eerder riep Brinkhorst de directeuren van de vier grootste Nederlandse energiebedrijven ter verantwoording. De bedrijven moesten de achterstanden per 1 april tot 50% terugbrengen en de rest per 1 juli. In het begin van mei constateerde DTe al dat Nuon, Essent, Eneco en Delta erin waren geslaagd om de achterstand te halveren. De woordvoerders

van de grote vier verklaarden allen ervan overtuigd te zijn de problemen opgelost te hebben. DTe gaat dat echter nog wel controleren.

Eind september presenteert de DTe, onderdeel van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa), de eerste zogenaamde scorekaart met prestaties van de energiebedrijven op haar website, waaruit blijkt dat de energiebedrijven hun administratieve processen hebben verbeterd. De kaart geeft onder meer het percentage tijdig (binnen twee maanden) verstuurde rekeningen aan klanten die aangaven in juni te willen switchen of verhuizen. De scorekaart is ontwikkeld in samenwerking met EnergieNed en omvat alle elektriciteits- en gasleveranciers met meer dan 10.000 klanten. De prestaties van de netbeheerders zijn nog niet in de scorekaart opgenomen. Met de netbeheerders is inmiddels afgesproken dat zij zelf de nodige stappen zetten om de onderlinge vergelijkbaarheid tot stand te brengen. Vervolgens neemt DTe in december van dit jaar ook de prestaties van de netbeheerders op in de scorekaart.

### **Beloningen**

De partijvoorzitters van PvdA en VVD sluiten zich begin april aan bij de oproep van hun de CDA-voorzitter om iets te doen tegen de extreme salarisverhogingen van directeuren van energiebedrijven. De PvdA-voorzitter vindt dat gemeenten en provincies, als aandeelhouder van die bedrijven, de kwestie aan de orde moeten stellen. Provinciale Staten van Noord-Holland namen al unaniem een motie over die salarisstijging aan. De VVD-partijvoorzitter zei dat de loonsverhoging in deze tijd niet te verantwoorden is. Afgelopen week werd bekend dat topbestuurders van enkele energiebedrijven dit jaar enkele tonnen extra hebben gekregen. Hoewel de Raden van Bestuur daar formeel over beslissen, vinden de politieke partijen dat gemeenten en provincies in hun rol van aandeelhouder moeten aandringen op terugdraaien van die verhogingen.

Begin april zegt minister-president Balkenende de Tweede Kamer toe dat het kabinet de mogelijkheden zal onderzoeken om buitensporige beloning in de top van ondernemingen aan banden te leggen. Wel plaatst hij een kanttekening bij het aan banden leggen van topsalarissen door extra belastingheffing. Die mogelijkheid wordt beperkt doordat mensen makkelijk kunnen uitwijken naar het buitenland. De discussie over topsalarissen werd nieuw leven ingeblazen toen onlangs bekend werd dat de topmannen van de geprivatiseerde nutsbedrijven Nuon en Essent elk meer dan € 800.000/jaar verdienen. Eerder dinsdag kondigde FNV-bond Abvakabo aan naar de rechter te zullen stappen als Nuon en Essent de beloning van de top niet bijstellen. De bond eist dat de aandeelhouders een deel van het salaris terugvorderen. Ook moet er een richtlijn komen zodat de beloning van de top voortaan in lijn is met CAO-afspraken.

Provincies en gemeenten gaan als aandeelhouders strenger letten op de beloning van topbestuurders van energiebedrijven. Ze zullen er op aandringen dat met name de bonussen in de toekomst niet meer met enorme sprongen omhoog gaan. Later deze maand houden energiebedrijven Essent en Nuon hun aandeelhoudersvergaderingen. De provincies en gemeenten voerden half april overleg met de SoZa-minister De Geus. Die pleit voor beperking van de topinkomens, maar de bewindsman wil geen maximum aangeven.

## **Liberalisering (gevolgen)**

Eén van de conclusies in het in februari uitgekomen jaarrapport van de Europese Commissie over de implementatie van de gas- en elektriciteitsmarkt is dat de liberalisering van de Europese energiemarkten tot nu toe teleurstellend verloopt. De prijzen dalen nauwelijks en lopen nog steeds ver uiteen, nieuwe spelers dringen maar mondjesmaat door tot markten en weinig consumenten maken de overstap naar een andere leverancier. In juli 2004 hadden de Europese lidstaten 2 nieuwe directieven op het terrein van de elektriciteit- en gasmarkt in hun nationale wetgeving moeten omzetten; oktober 2004 hadden 18 lidstaten dit nog steeds niet gedaan. De commissie verwijst daarbij naar de positie van grootverbruikers, waarvan algemeen werd aangenomen dat zij als eersten zouden profiteren van de liberalisering van de energiemarkten.

Eind augustus wordt een rapport gepubliceerd van Roland Berger Strategy Consultants waarin is geconcludeerd dat door de liberalisering van de energiesector in de komende 5 tot 8 jaar 10.000 van de 23.000 banen zullen verdwijnen. Door het kabinetsplan om de energiebedrijven te splitsen zou de werkgelegenheid op middellange termijn met nog eens 4000 banen afnemen. Het onderzoeksbureau baseert zijn conclusies op de situatie in andere landen waar de energiemarkt is geliberaliseerd. Volgens de vakbond Abvakabo FNV moeten de overheid en de sector met een meerjarenplan komen om te zorgen dat werknemers die hun baan kwijtraken elders aan de slag kunnen.

## **Marketing**

De energiebedrijven hebben in 2004 fors meer uitgeven aan reclame dan in 2003. Dat blijkt uit BBC-cijfers die begin september in de uitgave De Top 500 Adverteerders 2005 van de Adformatie Groep gepubliceerd worden. Lagen de bestedingen van de 3 grote energiebedrijven in 2003 nog bij elkaar, in 2004 is het budget voor Nuon meer dan verdubbeld en bijna 2 keer zo groot (€ 27 mln) in vergelijking met de budgetten van Essent en Eneco. Nuon geeft het geld, net als de andere bedrijven, vooral uit aan televisiereclame: meer dan € 21 miljoen. Op de tweede plaats komen de dagbladen en vervolgens de radio. Alleen Eneco Energie besteedt bijna € 3 mln aan buitenreclame, terwijl Essent dit medium vrijwel negeert. De verstrekking van informatie via Internet valt buiten deze cijfers.

## **Overnames**

Begin juni wordt bekend dat het Duitse energieconcern E.On de handelspoot van het Eindhovense energiebedrijf NRE, NRE Energie, overneemt. NRE Energie levert stroom en gas aan 275.000 klanten in voornamelijk Zuid-Oost Brabant. De verkoopprijs wordt mogelijk in een later stadium openbaar. De mededingingsautoriteiten en de raden van commissarissen van beide ondernemingen moeten de transactie nog goedkeuren. De aandeelhouders van NRE Energie, waaronder de gemeente Eindhoven met 73% van de aandelen, zijn al akkoord. E.On krijgt hiermee voor het eerst toegang tot de Nederlandse markt voor kleinverbruikers. De Duitsers zijn via E.On Benelux al actief in Nederland als de op de 3 na grootste stroomproducent. Het bedrijf beschikt al over 7 centrales in Zuid-Holland en levert in Nederland ook al stroom aan grote partijen.

De vrije markt van gas en stroom heeft de interesse gewekt van buitenlandse energie-giganten. Nederlandse bedrijven als Nuon en Essent vrezen het onderspit te delven. Het Duitse energiebedrijf E.On kocht onlangs de handelsdivisie van het Eindhovense energiebedrijf NRE (275.000 klanten). Het Britse Centrica kocht het jonge energiebedrijf Oxxio (400.000 klanten). De Belgen sloegen al eerder toe, door het jonge energiebedrijf Spark Energy (ongeveer 10.000 zakelijke klanten) bij Electrabel in te lijven. De overnames betreffen relatief kleine ondernemingen. De grote stroombedrijven Nuon, Essent en Eneco staan nog niet in de etalage. Deze bedrijven (met ieder ruim 2 miljoen klanten) willen graag op eigen kracht verder op de vrije Europese markt. De overnamegolf is het directe gevolg van de vrije markt voor gas en stroom. Medio 2004 opende de Nederlandse markt zich en sindsdien mogen bedrijven en consumenten overal hun gas en stroom inkopen. De jonge ondernemingen die vanwege de vrije markt zijn opgericht, zijn failliet gegaan (EnergyXS of overgenomen (Oxxio, Spark). Nu nog te koop is bijvoorbeeld het duurzame energiebedrijf Greenchoice (100.000 klanten).

Begin juni maakt het Deense energiebedrijf Dong bekend het leveringsbedrijf van het Brabantse Intergas over te nemen voor € 47 miljoen. Intergas heeft 150.000 afnemers van gas en 30.000 van elektriciteit. Het distributienetwerk van Intergas blijft in handen van de publieke aandeelhouders, en de betrokken gemeenten. Intergas heeft zichzelf vrijwillig gesplitst en vervolgens het leveringsbedrijf in de etalage gezet. EZ-minister Brinkhorst wil via wetgeving afdwingen dat de energiebedrijven zichzelf uiterlijk per 1 januari 2008 splitsen in een netwerkbedrijf en een leverings- en productiebedrijf. De grote energiebedrijven Essent, Nuon, Eneco en Delta vrezen daarmee hun financiële slagkracht te verliezen en zijn van plan naar de rechter te stappen mocht de splitsingswet worden goedgekeurd door het parlement. Met de overname van het commerciële leveringsbedrijf van Intergas wil Dong verder groeien.

Ook het Zweedse energiebedrijf Vattenfall kijkt naar mogelijkheden om Nederlandse energiebedrijven over te nemen, zo blijkt uit uitspraken van een topman van Vattenfall op 8 juni tegen persbureau Bloomberg. Het Zweedse overheidsbedrijf volgt een agressieve groei-strategie. Het bedrijf bouwt op dit moment twee nieuwe energiecentrales in Duitsland. Onlangs kocht het 2400 MW aan opwekcapaciteit van energiebedrijf Dong in Denemarken. Het gaat om kolen- en gascentrales, en windenergie. Behalve Nederland, kijkt Vattenfall ook naar andere Europese markten.

Begin oktober start het Duitse energieconcern RWE met de voorbereidingen van de verkoop van de netwerkbedrijven van zijn Nederlandse dochters Obragas (Helmond) en Haarlemmermeergas (Hoofddorp). Of het daadwerkelijk tot een transactie komt, hangt af van de parlementaire behandeling van de splitsingswet. Een Australische investeringsgroep (Macquarie Bank) heeft de grootste kans om de genoemde gasnetwerken te kopen. Deze bank heeft al een overeenkomst om een 49%-belang in het netwerkbedrijf van het Eindhovense energiebedrijf NRE te kopen. Macquarie zou volgens de Australian Financial Review € 330 mln voor 100% van Obragas en Haarlemmermeergas willen betalen.

Eind oktober wordt het Capgemini-rapport ‘[European Energy Markets Observatory](#)’ gepubliceerd. In het rapport wordt gewezen op het gevaar dat de golf van fusies en overnames op de Europese energiemarkten zal resulteren in minder energiebedrijven in Europa en daardoor een kleinere keuze geven voor de zakelijke en particuliere con-

sument. In het Observatory-rapport wordt ook geconcludeerd dat de leveringszekerheid in heel Europa in het gedrang komt, mede als gevolg van extreme weersomstandigheden. Er is sprake van een daling in de opwekkingsreserve en een beperkte vooruitgang in de realisatie van interconnecties en andere infrastructurele investeringen.

## Resultaten

### Oxxio

Volgens Energieia, een persbureau voor de Nederlandse energiesector, zal het bedrijf Energiebedrijf.com de naam Oxxio aannemen, zo wordt gemeld in maart. Het bedrijf zou inmiddels diverse internetdomeinnamen hebben geregistreerd onder die naam. Energiebedrijf.com maakte vorig jaar bekend de gang naar Euronext Amsterdam te willen maken. De zakenbanken ING Investment Banking en Cazenove zijn inmiddels ingehuurd om de beursgang te begeleiden. Energiebedrijf.com is in handen van de participatiemaatschappijen NeSBIC CTe Fund, onderdeel van Fortis, en Newion Investments. Het bedrijf levert elektriciteit en gas op zowel de zakelijke als de particuliere markt. Halverwege 2004 had het bedrijf 300.000 klanten en naar eigen zeggen een marktaandeel van 4% op de zakelijke markt. In 2003 bedroeg de omzet van Energiebedrijf.com € 84,3 mln. tegen € 41,2 mln in 2002. De nettowinst steeg naar € 3,7 mln van € 0,9 miljoen.

Het energiebedrijf Oxxio volgens het eind april gepresenteerde jaarverslag in 2004 een sterke groei doorgemaakt. Het aantal klanten dat elektriciteit van de onderneming afneemt, verdubbelde van 193.000 naar 403.000. Sinds de volledige openstelling van de gasmarkt in juli 2004 heeft Oxxio ook 80.000 gasklanten binnengehaald. De omzet steeg daardoor met 110% naar € 177,1 miljoen. De nettowinst ging met 41% omhoog naar € 5,2 miljoen. Met de samenvoeging van Energiebedrijf.com, Durion en Evolta hoopt het in de loop van dit jaar een notering aan het Damrak te kunnen krijgen. De vrijmaking van de energiemarkt bood Oxxio de ruimte om te groeien. Door zich als prijsvechter op de opengelegde markt te manifesteren, wist het een fors aantal nieuwe klanten te trekken. Men blijft bij de doelstelling om op middellange termijn meer dan een miljoen klanten van elektriciteit en gas te bedienen.

### Delta

Energiebedrijf Delta heeft in 2004 een nettoresultaat van € 99,3 mln behaald. Een ruime stijging ten opzichte van de € 57,5 mln in 2003). De omzet van de Delta Groep kwam uit op € 1,04 mld, 3,8 meer dan het jaar ervoor. De hogere omzet was vooral het gevolg van een hogere opbrengst uit de levering en het transport van elektriciteit. De verkopen aan huishoudelijke en kleinzakelijke klanten waren bij zowel elektriciteit als gas vrijwel gelijk aan het voorgaande jaar. Ondanks de liberalisering van de markt zijn er volgens het bedrijf in 2004 niet veel klanten overgestapt naar een andere leverancier. De netto bedrijfslasten werden negatief beïnvloed door hogere automatiseringskosten en kosten van ingehuurd personeel. Veel klanten hebben te lijden gehad onder de problemen met de rekeningen. Delta heeft tijdelijk medewerkers aangetrokken die de achterstanden moesten wegwerken.

### Eneco

Eneco heeft het afgelopen jaar eveneens meer winst geboekt. De nettowinst steeg met 8% tot € 201 mln bij een gelijkblijvende omzet van € 3,2 miljard. De verbetering is vooral toe te schrijven aan lagere exploitatiekosten. Dat kwam door het wegvallen van

eenmalige kosten die samenhangen met de liberalisering van de energiemarkt. Het wegvallen van klanten werd voor de elektriciteit gecompenseerd door de overname van 55.000 klanten van Shell. Hierdoor wist de energieonderneming zelfs marktaandeel te winnen.

#### **Essent**

Het energiebedrijf Essent heeft het afgelopen jaar een winst behaald van € 426,3 mln 9,6% hoger dan 2003. De onderdelen die elektriciteit en gas leveren, profiteerden van de hogere tarieven. Daarnaast ging er minder elektriciteit verloren bij het transport naar de klanten. De milieuactiviteiten leverden meer op omdat Essent zijn twee afvalverbrandingsinstallaties beter wist te benutten. De totale omzet van het energiebedrijf steeg met 4% tot € 7,41 mld, voor het grootste deel op eigen kracht bereikt, maar ook door de overname van het Duitse Kom-Strom. De bedrijfslasten van het bedrijf namen met bijna 5% toe tot € 2,54 miljard. Vooral de personeelskosten stegen sterk als gevolg van een regeling waarbij werknemers van 55 jaar en ouder kunnen stoppen met werken.

#### **Nuon**

De netto omzet van Nuon is in 2004 met 3% gedaald tot € 4,9 mld (2003: € 5,1 mld), vooral als gevolg van desinvesteringen (Norit en North Coast Energy). Het bedrijfsresultaat over 2004 daalde met 5% naar € 511 mln (2003: € 536 mln). De netto winst is in 2004 met 49% gestegen tot € 387 mln (2003: € 259 mln). De stijging van de netto winst is veroorzaakt door twee belastingeffecten: een overeenkomst met de belastingdienst over de fiscale waardering van de netwerken in de openingsbalans per 1 januari 1998 en een daling van het tarief voor de vennootschapsbelasting in drie stappen van 34,5% in 2004 naar 30% vanaf 2007. Het resultaat vóór belastingen is in 2004 gedaald met 1%. In 2004 heeft Nuon verder invulling gegeven aan haar strategie om als geïntegreerde energieonderneming succesvol te groeien in de Noordwest-Europese markt. De integratie van de in 2003 gekochte elektriciteitscentrales van Reliant is met succes afgerond. Daardoor is de betrouwbaarheid van de energielevering verder vergroot. Vooral vanwege de fundamentele onzekerheid als gevolg van de door de minister van Economische Zaken voorgestelde plannen om de Nederlandse energiebedrijven te splitsen - met mogelijk zeer negatieve gevolgen voor Nuon en haar belanghebbenden - acht de Raad van Bestuur het niet verantwoord een verwachting af te geven over de resultaten van het boekjaar 2005. Nuon investeerde in 2004 € 110 mln (2003: € 95 mln) in het onderhoud van bestaande en nieuwe productiecapaciteit en in handel. Met het oog op de betrouwbaarheid van de elektriciteitslevering op lange termijn voorziet Nuon dat - naar het einde van het decennium toe - voor circa € 1 mld extra wordt geïnvesteerd in opwekcapaciteit. Daarnaast investeerde de onderneming in 2004 € 222 mln in het netwerk onder beheer van Continuon Netbeheer (2003: € 224 mln). Verder bereidt de onderneming investeringen voor in de opslag van gas om efficiënt te kunnen inspelen op de naar verwachting grotere fluctuaties in de vraag naar gas als gevolg van de geliberaliseerde gasmarkt.

#### **Cogas Energie**

Cogas Energie behaalde volgens het half mei gepresenteerde jaarverslag in 2004 een resultaat na belastingen van € 9,3 mln, vergelijkbaar met het resultaat in 2003. De netto omzet steeg vorig jaar met bijna 25% tot € 255,4 miljoen. Door de in juni 2004 opengestelde Nederlandse energiemarkt kreeg Cogas Energie te maken met een groot aantal nieuwe klanten, terwijl een beperkt aantal klanten is overgestapt naar een ande-

re leverancier. De administratie ten aanzien van het switchen van klanten legde een zeer grote druk op de automatisering er van. Ook wordt de energiesector voortdurend geconfronteerd met wijzigingen in de regelgeving. Dit alles leidde ertoe dat de kosten in 2004 sterk toenamen. Cogas Energie levert momenteel elektriciteit aan meer dan 100.000 huishoudens en bedrijven en gas aan 130.000 huishoudens en bedrijven.

### **EPZ**

Uit het eind juni door de elektriciteitsproducent EPZ gepubliceerde jaarverslag over 2004 blijkt dat de exploitant van de kerncentrale in Borssele in 2004 een winst heeft behaald van € 16,8 miljoen. Daarnaast ontving EPZ € 171 mln van het Nederlands Elektriciteit Administratiekantoor (NEA), de opvolger van de Samenwerkende Energie Producenten (SEP). Het NEA is opgericht om de activiteiten van de SEP af te ronden, onder meer de beëindiging van contracten over de levering van energie met Frankrijk en Noorwegen. Die afbouw leidt tot uitkeringen aan de vroegere aandeelhouders van de SEP, waaronder EPZ. Met de kerncentrale, de kolencentrale, de biomassa-installatie, de gasturbine en het windpark produceerde EPZ vorig jaar 6,4 TWh elektriciteit.

### **TenneT**

TenneT stelt in zijn eind mei gepresenteerde jaarverslag over 2004 dat de vorming van één sterk, efficiënt landelijk transportnet in Nederland van groot belang is. Daarmee kan beter worden gereageerd op de gevolgen van internationale ontwikkelingen, zoals de ontwikkeling van veel windparkvermogen in Noord-Duitsland. Omdat veel netten met een landelijke transportfunctie nu nog 'versnipperd' worden beheerd (ze zijn voor een groot deel in handen van regionale netbeheerders), is het moeilijker om de betrouwbaarheid van de elektriciteitsvoorziening te garanderen. Volgens TenneT bedreigen ook marktontwikkelingen de leveringszekerheid. De afnemende liquiditeit in de Nederlandse energiemarkt die DTe waarneemt, maakt het noodzakelijk om over voldoende import-, export- en transportcapaciteit van het transportnet te beschikken. Daarom investeert TenneT in internationale samenwerking met colleganetbeheerders en stimuleert TenneT marktkoppeling via energiebeurzen in Noordwest-Europa. Tussen Nederland en Noorwegen wordt een transportkabel aangelegd (het NorNed-project). De sterk toenemende vraag naar elektriciteit maakt in de Randstad uitbreiding van het transportnet noodzakelijk. Woningbouw, vestiging van nieuwe bedrijven, ontwikkelingen in de ICT-sector, moderne productiemethoden in de glastuinbouw en toenemend gebruik van huishoudelijke apparaten, zijn ontwikkelingen die leiden tot een sterke toename van het elektriciteitsverbruik in dit gebied. De omzet van TenneT nam in 2004 toe tot € 416 mln (2003: € 358 mln), waaruit na belasting een resultaat volgde van € 58,0 mln (2003: € 51,0 mln).

## **Splitsing**

### **Elektriciteit**

Uit een bericht in Het Financieel Dagblad in februari blijkt dat Essent, Nuon en Eneco niet veel steun zullen krijgen van hun aandeelhouders voor juridisch verzet als de Tweede Kamer akkoord gaat met splitsing van de energiebedrijven. EZ-minister Brinkhorst stuurt eind februari een wetsvoorstel naar de Tweede Kamer. Een brede meerderheid in het parlement steunt het beleidsvoornemen van de minister. De meeste provincies en gemeenten zijn tegen splitsing. Alleen de provincie Friesland en de gemeente Amsterdam, die samen een belang van 22,2% in Nuon hebben, zijn voorstan-

ders. Zij vinden dat de energiebedrijven hun verzet moeten staken als de Tweede Kamer de splitsingswet aanneemt.

### **Aardgas**

De Tweede Kamer plaatst in januari vraagtekens bij het bedrag van € 2,78 mld dat de staat wil neertellen om het netwerkbedrijf van de Gasunie volledig in handen te krijgen. De Kamerleden zijn er nog niet uit of ze de Algemene Rekenkamer zullen vragen om onderzoek of dat ze genoeg nemen met meer vertrouwelijk overleg met EZ-minister Brinkhorst. Die heeft echter laten weten zijn onderhandelingsstrategie niet openbaar te willen maken, omdat hij mogelijk ook nog zal onderhandelen over het opsplitsen van het overblijvende deel van de Gasunie: handel in en levering van gas. En daar heeft de Algemene Energieraad een negatief advies over uitgebracht. Gasunie, waarin de Nederlandse staat, Shell en ExxonMobil participeren, moet zijn netwerkbedrijf overdragen aan de overheid. Daardoor wordt het mogelijk dat in een vrije energiemarkt concurrerende leveranciers toegang krijgen tot het netwerk. Het onderzoek van de Rekenkamer moet uitwijzen of de oliemaatschappijen niet teveel ontvangen. De waarde van het gasnetwerk hangt samen met de prijs die in de toekomst betaald moet worden voor het gebruik van de leidingen. DTe, de toezichthouder van de energiemarkt, controleert die transporttarieven. De Europese Commissie ziet volgens Brinkhorst in het bedrag van € 2,78 mld geen verboden staatssteun.

### **Energieconcerns**

De vier grootste energieconcerns in Nederland (Delta, Eneco, Essent en Nuon), sturen in maart een vertrouwelijke brief naar het kabinet waarin zij de ministerraad vragen om niet in te stemmen met het wetsvoorstel van EZ-minister Brinkhorst om de bedrijven op te splitsen. Volgens de bedrijven negeert de minister een eerder bereikte akkoord dat was gesloten met twee topambtenaren (1 van EZ en 1 van DTe) en dat een alternatief biedt voor het splitsingsplan. Het alternatieve plan komt er op neer dat de bedrijven in de praktijk weliswaar gesplitst worden, maar juridisch gezien één geheel blijven. Bovendien zou er zelfs een aanvullend programma gemaakt zijn om bijvoorbeeld de factureringsproblemen aan te pakken. Brinkhorst houdt echter, daarin gesteund door de Tweede Kamer, vast aan het splitsen van de concerns in een onderneming die de netwerken beheert en een onderneming die de energie levert. DTe en EZ ontkennen dat er sprake is van een akkoord is. De brandbrief lijkt weinig effect te sorteren. De meest betrokken bewindslieden hebben inmiddels het splitsingswetsvoorstel goedgekeurd tijdens een vergadering van de Raad voor Economische Aangelegenheden, een onderraad van de voltallige Ministerraad. Brinkhorst eist garanties voor de onafhankelijkheid van het netbeheer. De minister wil voorkomen dat de energiebedrijven de monopoliewinsten uit netten gebruiken voor 'avonturen in het buitenland'. Brinkhorst distantieert zich van de opvatting van de energiebedrijven dat onafhankelijk netbeheer ook kan worden bereikt door goede regulering.

### **TenneT**

In het wetsvoorstel splitsing energiebedrijven, waarmee de ministerraad in maart instemt, wordt duidelijk dat energiebedrijven de productie en verkoop van elektriciteit en gas moeten scheiden van het beheer van de energienetten. In maart is de situatie dat het beheer van de belangrijkste hoogspanningsnetten over gaat naar TenneT, de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet. Nu is het netwerkbeheer nog in handen van regionale energiebedrijven die ook verantwoordelijk zijn voor de productie en levering aan consumenten en bedrijven. Het wetsvoorstel regelt dat TenneT alle (regi-

onale) elektriciteitsnetten met een spanningsniveau van 110 en 150 kV in beheer krijgt. Deze netten vormen de ruggengraat van de Nederlandse elektriciteitsvoorziening. Hierdoor is TenneT beter in staat in te grijpen als dat nodig is in het belang van de leveringszekerheid.

Begin december verkoopt TenneT een belang van 25,5% in energiebeurs APX aan de Nederlandse Gasunie. Gasunie, eigenaar van een van Europa's grootste transportnetten, legt daarvoor € 7,5 mln op tafel. Het resterende belang van 74,5% blijft in handen van TeneT. Zowel TenneT als de Gasunie zijn in handen van de Nederlandse Staat. Volgens een woordvoerder van TenneT is APX, dat een waarde vertegenwoordigt van circa € 50 mln, met de Gasunie aan boord beter in staat om zijn dienstverlening aan de Nederlandse en Noordwest-Europese energiemarkt verder uit te breiden. Naast een stroom- en gasbeurs in Amsterdam heeft APX ook dochterondernemingen in het Verenigd Koninkrijk en België. Op de beurzen wordt op jaarbasis voor € 3 mld aan energiecontracten verhandeld. APX draait zelf een omzet van € 15 mln en maakt naar verwachting dit jaar een bescheiden winst.

### **Gasunie**

Per 22 maart wordt de N.V. Nederlandse Gasunie tijdelijk omgedoopt tot de B.V. Nederlandse Gasunie om daarmee de splitsing juridisch te realiseren. De omzetting maakt het mogelijk de aandelen die Shell, ExxonMobil en Energie Beheer Nederland (EBN) in Gasunie hebben, om te zetten in zogenoemde letteraandelen. Na intrekking van deze letteraandelen is de Staat de enige aandeelhouder van de B.V. Nederlandse Gasunie. De handelsonderneming krijgt na afsplitsing als volledige, juridische naam Gasunie Trade & Supply B.V. Deze handelsonderneming houdt dezelfde aandeelhouders als thans voor heel Gasunie het geval is, te weten: de Staat (50%), Shell en ExxonMobil (elk 25%). Zodra die splitsing heeft plaatsgevonden zal de transportonderneming B.V. Nederlandse Gasunie weer een N.V. worden.

Vanaf 1 juli 2005 zijn de onderdelen transport en handel van de N.V. Nederlandse Gasunie juridisch en economisch gesplitst. Gasunie bestaat nu uit het handelsbedrijf 'Gasunie Trade & Supply' en het transportbedrijf 'Nederlandse Gasunie'. Door de splitsing maakt het transportbedrijf Gasunie niet langer deel uit van de samenwerking tussen de Staat, Shell en Esso in het zogeheten 'gasgebouw'. Het transportbedrijf opereert volledig onafhankelijk van de belangen in productie, handel en levering van gas. Gasunie Trade & Supply heeft dezelfde aandeelhouders als de voormalige Gasunie: 40% Energie Beheer Nederland (EBN), 10% Staat, 25% Esso en 25% Shell. Het transportbedrijf 'Nederlandse Gasunie' komt geheel in handen van de Nederlandse Staat. In het kader van de splitsing betaalt de Staat per 1 januari 2005 ruim € 2,7 miljard voor de 50% van de aandelen in het transportbedrijf die de Staat nog niet in bezit had. De aandelen van de Staat worden beheerd door de minister van Financiën.

### **Vergelijkingen op Internet**

De ondernemer Ben Woldring, onder meer bekend van de site waar energieprijzen kunnen worden vergeleken ([www.gaslicht.com](http://www.gaslicht.com)), heeft in februari concurrent [Energiewereld.nl](http://Energiewereld.nl) gekocht. De naam van de site blijft voorlopig bestaan, maar de prijsvergelijkingen zullen voortaan hetzelfde zijn als op Gaslicht.com. Woldring heeft het overnamebedrag niet bekend gemaakt, maar kan de overname uit eigen middelen financieren. Energiewereld.nl was sinds vorig jaar eigendom van [Energiebedrijf.com](http://Energiebedrijf.com).

waardoor het bedrijf niet als onafhankelijk kon worden gezien. De prijscalculator die Energiewereld.nl en Gaslicht.com gebruiken, wordt ook gebruikt door diverse andere prijsvergelijkers ([www.elcheapo.nl](http://www.elcheapo.nl), [www.vergelijk.nl](http://www.vergelijk.nl), [www.energievoorzieningen.nl](http://www.energievoorzieningen.nl), [www.mijnstroom.nl](http://www.mijnstroom.nl) en [www.ecologiebibliotheek.nl](http://www.ecologiebibliotheek.nl)). In december 2004 maakte DTe bekend dat de vergelijkingssites niet allemaal onafhankelijk zijn. De grootste concurrent voor Woldring is de vergelijkingssite [www.energieprijzen.nl](http://www.energieprijzen.nl), die eigendom is van het Utrechtse bedrijf Econcern. De prijscalculator van Energieprijzen.nl, inclusief alle prijsinformatie, is ook te vinden op de websites [www.energiebond.nl](http://www.energiebond.nl) van de Consumentenbond en [www.eigenhuis.nl](http://www.eigenhuis.nl) van de Vereniging Eigen Huis.

## European Energy Derivates Exchange (ENDEX)

De European Energy Derivatives Exchange (Endex) wil in 2005 zijn Nederlandse futureshandel en clearingdiensten uitbreiden naar de Belgische markt, zo wordt in januari gemeld. De exchange bestudeert eveneens de mogelijkheid om clearing- en forwardhandelsdiensten te gaan aanbieden op de Belgische en de Nederlandse markt. De Zeebrugge Gas Exchange, een samenwerking tussen de APX, Endex en de Zeebrugge Hub operator Huberator, wordt een elektronisch handelsplatform, gebaseerd op online screens. De fysieke producten bestaan uit day-ahead en withinday gashandel en andere kortetermijnproducten.

Uit het Endex jaarverslag over 2004 blijkt dat het voor Endex een erg succesvol jaar is geweest. Endex is de in Amsterdam gevestigde derivatenbeurs voor de energiehandel. Men heeft alle strategische doelen weten te bereiken: zijnde een totaal volume van 40 TWh, de invoering van een platform voor de handel in futures, een officiële beurserkenning en de implementatie van de Tabaksblat-code. Verder boog de Endex het kleine verlies van € 2 mln in 2003 in 2004 om naar een positief resultaat van € 627.000. De Endex meldt momenteel te werken aan nieuwe producten en diensten. Momenteel heeft de Endex 12 actieve participanten: Delta Energie BV, Electrabel NV, Eneco Energy Trade BV, Energiebedrijf.com, E.ON Sales & Trading GmbH, Essent Energy Trading BV, IMC Trading BV, NUON Energy Trade & Wholesale NV, NV ONS Energie, RWE Trading GmbH, Trianel European Energy Trading GmbH, USG BV.

Endex meldt half juni een handelsvorm te gaan introduceren waardoor het voor handelaren mogelijk wordt op te treden voor derden. In een overeenkomst met de effectenbeurs vertegenwoordigt de handelaar een derde partij, waarbij de kopende partij verantwoordelijk is voor de financiële risico's en de kosten van transactie. Endex hoopt op deze manier de beurs aantrekkelijk te maken voor meer industriële eindgebruikers, vooral wat kleinere bedrijven die normaliter niet zouden deelnemen aan de beurshandel, maar voor wie het kopen van stroom op een beurs wel interessant is. Deze zomer breidt Endex ook haar producten uit en worden de basis- en pieklast panelen vervangen door basis en off-pieklast panelen om de markt beter van dienst te zijn.

Endex heeft in september drie nieuwe leden aan zijn Endex Futures Exchange kunnen toevoegen. Twee Zwitserse bedrijven - Deriwatt en Atel Trading - en het Nederlandse Cogas Energie gaan handelen en clearing laten uitvoeren bij Endex Futures Exchange. De Endex Futures Exchange heeft momenteel 6 deelnemers. De totale turnover van 2005 tot nu toe is 74 TWh.

Sempra Energy Europe Limited is toegetreden tot de Endex Futures Exchange. Met Sempra zijn in totaal nu 17 bedrijven actief op de Endex Futures Exchange. Nog 5 andere bedrijven zijn bezig om participant te worden. Op 14 oktober, gelijktijdig met de introductie van de Belgische Forwards, heeft Endex 12 nieuwe Nederlandse elektriciteitscontracten aan haar handelsscherm toegevoegd. In totaal zijn nu 30 contracten voor verhandeling beschikbaar, verdeeld in basislast en peaklast: 6 maandcontracten, 6 kwartaalcontracten en 3 jaarcontracten.

### **Fusie Kiwa en Gastec**

Directies van Kiwa en Gastec tekenen in februari een overeenkomst voor overname van alle Gastec-aandelen door Kiwa. Vanaf dat moment vormen Kiwa en Gastec één bedrijf. Bij deze overname gaat het om het kennisbedrijf Gastec, bestaande uit een holding met daarin de werkmaatschappijen Gastec Certification, Gastec Technology, Gastec Training, Gastec Italia en een belang van vijftig procent in het Engelse Gastec at CRE. De overname van Gastec is voor Kiwa van strategisch belang. Kiwa wil uitgroeien tot een krachtig Europees kwaliteitsbedrijf en kennisinstituut met een substantieel marktaandeel in diverse marktsegmenten.

### **Gasunie Engineering & Technology**

Gasunie Research en Gasunie Engineering opereren vanaf februari voortaan onder de nieuwe naam Gasunie Engineering & Technology opereren. Beide bedrijfsonderdelen werden in de jaren '60 opgericht door de N.V. Nederlandse Gasunie. Gasunie Engineering hield zich bezig met het ontwerpen, aanleggen, beheren en onderhouden van gastransportsystemen en -installaties. In dat kader worden op grote schaal consultancywerkzaamheden voor derden verricht. Gasunie Research is actief met het ontwikkelen van nieuwe gasttechnologie en doelmatige gastoeppassing voor de particuliere en de zakelijke markt, de industrie en de energiesector. Door de samenvoeging ontstaat een kenniscentrum waar bedrijven terecht kunnen voor alle denkbare vraagstukken op het gebied van transporttechnologie en inzet van aardgas of andere gasvormige energiedragers.

### **Groene stroom**

De beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, TenneT, heeft in 2004 de elektriciteit die de netverliezen moet compenseren (jaarlijks ongeveer 450 mln kWh, gelijk aan het gemiddelde verbruik van 150.000 huishoudens), groen ingekocht. In 2005 is TenneT van plan om ook alle netverliezen te 'vergroenen'. Er is milieuvriendelijk ingekocht door de aankoop van groencertificaten via handelsplatform CertiChange. Het is beleid van TenneT om de inkoop van groene stroom een directe afspiegeling te laten zijn van de verschillende soorten groene energie die daadwerkelijk in Nederland worden geproduceerd.

Het Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN) in Petten heeft een meetmethode ontwikkeld om bij elektriciteitscentrales te meten hoe 'groen' de stroom is die zij produceren, zo wordt gemeld in februari. De methode is afgeleid van de koolstofdateringsmethode en wordt uitgevoerd met behulp van een relatief eenvoudige bepaling van het C-14 gehalte in de brandstof. Groene stroom wordt in Nederland voor een

groot deel opgewekt door verbranding van biomassa, bijvoorbeeld van bomen en groenafval. Groene energie uit biomassa is CO<sub>2</sub>-neutraal. Bij een experiment in juni 2004 is het rookgas in de schoorsteen van de NARGUS wervelbed verbrandingsinstallatie van de ECN-unit Biomassa met de C-14 methode de hoeveelheid 'groene' koolzuur gemeten. Op dat moment werden er ook bijstookproeven van steenkool met diermeel uitgevoerd. Er is een goede overeenkomst gevonden tussen de berekende en gemeten hoeveelheid groene bijstook. De C-14 methode is verder toegepast op vloeistoffen (mengsels van smeerolie en frituurvet) en vaste brandstoffen zoals huisvuilfracties en kantoorafval. Ook die resultaten waren veelbelovend.

De productie van duurzame elektriciteit is in het eerste half jaar van 2005 fors gestegen. De groene stroom was volgens cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek goed voor 6,4% van het binnenlands verbruik. Een jaar eerder was dit nog 3,8%. De belangrijkste bijdrage aan de stijging van de productie van duurzame elektriciteit wordt geleverd door het meestoken van biomassa in de centrales: 1% aan het begin van het jaar 2004 naar 3% in de eerste helft van 2005. Windenergie laat een kleine groei zien van 0,2 procentpunt: 1,9% van het elektriciteitsverbruik. De import van groene stroom daalde van 9% van het elektriciteitsverbruik in 2004 naar ongeveer 6% in het eerste half jaar van 2005. Daarmee is de import nu ongeveer even groot als de binnenlandse productie. De daling is vooral te wijten aan het volledig vervallen van de overheidssteun voor de import van groene stroom per 1 januari 2005. De regering heeft als doel gesteld dat over 5 jaar 9% van de verbruikte elektriciteit uit duurzame bronnen komt.

Volgens Essent ontmoedigt het besluit van EZ-minister Brinkhorst in oktober om de afgesproken overheidssubsidie voor bio-olie te verlagen tot 2,5 ct/kWh de productie van groene stroom. Voor dat bedrag is de onrendabele top van de groene stroom productie in de door Essent beheerde Clauscentrale in Maasbracht niet meer te bekostigen. Als de plannen van de minister werkelijkheid worden, stopt Essent op 1 juli 2006 met de productie van duurzame elektriciteit in de Clauscentrale. Het besluit van de minister staat haaks op de eerder gemaakte afspraken dat de kosten voor de onrendabele top van de groene stroom productie door de overheid zouden worden gedragen. Na het wegvallen van de subsidie voor windenergie op zee, is deze verlaging al de tweede ingreep van het kabinet in 2005 op het gebied van duurzame energieproductie in Nederland.

### **KEMA-jaarverslag 2004**

Volgens het op 1 april gepresenteerde jaarverslag van KEMA over 2004 is in 2004 € 3,2 mln verdiend, na in 2003 nog € 2 mln te hebben verloren. De omzet steeg van bijna € 169 mln in 2003 naar € 176 miljoen. Het herstel komt volgens KEMA door een sterkere gerichtheid op de kernactiviteiten na een serie desinvesteringen en personeelsreducties en een verbeterde commerciële marktstrategie. Het bureau, gespecialiseerd in technologisch advies, testen en certificeren, verwacht voor 2005 een verdere toename van de omzet bij een gelijkblijvende winst. KEMA wil zijn positie in Europa, in het bijzonder Duitsland en Engeland, versterken door autonome groei en 'een beperkt aantal gerichte' acquisities. Daarnaast voorziet het bedrijf omzetgroei van keuringsactiviteiten in China, waar het honderd medewerkers telt. KEMA wil binnen drie jaar in China uitgroeien tot een bedrijf met 3-400 werknemers voor keuringsactiviteiten.

## Klant groene stroom heeft weinig invloed op het milieu

Een consument die kiest voor groene stroom draagt niet of nauwelijks bij aan duurzame opwekking van elektriciteit. Dat wordt eind oktober gesteld in een [ECN-rapport](#) aan het Europees Parlement, waarin wordt gepleit voor een beter systeem. In Nederland en een aantal andere Europese landen is ervoor gekozen om niet de vraag, maar het aanbod van groene stroom te subsidiëren. Het onrendabele deel van een investering in bijvoorbeeld windmolens wordt goedge maakt door een subsidiebedrag van zo'n 7 ct/kWh. De auteur van het ECN-rapport vindt dat het systeem in Nederland niet slecht werkt, maar pleit wel voor verbetering zodat ook de consument een impuls kan geven aan meer duurzame energie. Producenten van groene stroom krijgen van de organisatie CertiQ bewijzen dat de geleverde stroom daadwerkelijk groene stroom is. Deze certificaten worden vervolgens door de leveranciers van de stroom, de distributiebedrijven zoals Nuon of Essent, gebruikt om bij hun klanten aan te tonen dat ze groene stroom leveren. In het rapport wordt voorgesteld dat de producent voortaan een keus moet maken tussen subsidie of certificaten. Kiest de opwekker van de stroom voor de subsidie, dan blijven de certificaten in handen van CertiQ, die ze vervolgens uitzet bij de distributiebedrijven. Die bedrijven kunnen dan met de producenten van stroom onderhandelen over afname van duurzame energie

## Koelwaterproblemen

Het Landelijk Bestuurlijk Overleg Water (LBOW) heeft in februari de nieuwe beoordelingssystematiek voor koelwatergebruik vastgesteld. De nieuwe systematiek vervangt de ABK-richtlijnen uit 1975 (Algemene Beraadsgroep Koelwater), die uitgaan van een eis van 30 °C bij het lozingspunt. In de nieuwe systematiek staat het ontvangende water centraal en sluit daarmee aan bij de uitgangspunten van de Europese Kaderrichtlijn Water. De systematiek kan nu worden gebruikt bij aanpassing van de koelwatereis in vergunningen voor de zomer van 2005, bijvoorbeeld door tijdelijke aanpassing van de vergunning. Rijkswaterstaat heeft een Task Force ingesteld, die de vergunningverlening door de Rijkswaterstaatsdirecties begeleidt. Bedoeling is om de schade die zich in de zomer van 2003 voordeed te voorkomen. Toen kwam de elektriciteitsvoorziening in gevaar (Code Rood) en bleek uit een inventarisatie van VEMW (Vereniging voor Energie, Milieu en Water) dat de industrie tientallen miljoenen euro's schade heeft geleden. Vanaf 2002 heeft een CIW-projectgroep (Commissie Integraal Waterbeheer) aan een nieuwe beoordelingssystematiek voor koelwatergebruik gewerkt. Over het gebruik van de systematiek in de praktijk bestaan nog verschillende vragen, zoals de definitie van het ontvangende watersysteem en de effecten op grote koelwatergebruikers (elektriciteitscentrales) in geval van een geringe doorstroming. Daarom zal de nieuwe systematiek na de zomer worden geëvalueerd.

Volgens een mededeling van netbeheerder TenneT is de temperatuur van het rivierwater in de laatste helft van juni zo hard gestegen dat beperkingen dreigen voor de stroomproductie. Bij Lobith is de temperatuur van het Rijnwater boven de 23 °C uitgekomen. TenneT moet daarom mogelijk binnenkort het stappenplan in werking stellen om de productie volledig op gang te houden. Elektriciteitsproducenten mogen water dat zij gebruiken voor afkoeling om milieuredenen niet met een hogere temperatuur dan 30 °C teruglozen in de rivieren. Bij het afkoelingsproces wordt het water doorgaans 7 °C warmer dan het water dat uit de rivieren komt. Begin juni had het rivierwater bij Lobith nog een temperatuur van 19 °C.

Het stappenplan kent drie fases: Fase 0: het stappenplan is weliswaar operationeel, maar het totaal aan regel- en reservevermogen (afroeptijd  $\leq 8$  uren) ter beschikking van TenneT bedraagt meer dan 1400 MW. Fase 1: het beschikbare regel- en reservevermogen is minder dan 1400 MW (afroeptijd  $\leq 8$  uren) maar steeds meer dan 700 MW (afroeptijd  $\leq 30$  minuten). Fase 2: het beschikbare regel- en reservevermogen (afroeptijd  $\leq 30$  minuten) is minder dan 700 MW. Fase 1 komt overeen met het vroegere 'code oranje' en fase 2 met het vroegere 'code rood'.

Begin juli maakt een woordvoerder van TenneT bekend dat de koelwaterproblemen bij de productie van stroom in Nederland achter de rug zijn. Dat betekent dat elektriciteitscentrales weer voluit kunnen draaien. De afgelopen 2 weken golden er in meer en mindere mate beperkingen voor de elektriciteitsproductie. Wegens de hoge temperatuur van het rivierwater konden stroomproducenten niet meer onbeperkt koelwater teruglozen. Door de beperkingen neemt ook het beschikbare reservevermogen bij de stroomproducenten af. Inmiddels is de temperatuur van de rivieren teruggezakkt naar 23 °C en de verwachting is dat het water de komende dagen nog verder afkoelt. Dat is voor TenneT reden om het waarschuwingssysteem ofwel stappenplan in te trekken.

Samen met Rijkswaterstaat en onderzoeksinstituut RIZA werkt het Arnhemse ingenieursbureau Arcadis aan een landelijke droogtestudie. Hierin worden de gevolgen van een watertekort in beeld gebracht. De bouw van toekomstige energiecentrales aan zee of aan de Waal is een van de aanbevelingen in het rapport dat over een paar maanden verschijnt. Een andere oplossing is het bijbouwen van koeltorens. Het opgewarmde water kan hierin langer bewaard blijven zodat het verder is afgekoeld voordat het op de rivier wordt geloosd. Een koeltoren kost € 55 miljoen. Nederland telt rond de twintig elektriciteitscentrales. Tussen 2010 en 2020 is het gros aan het eind van zijn technische levensduur. Sinds de hete zomer van 2003 is koelwater een hot item. De elektriciteitsproductie dreigde toen in gevaar te komen. In dat jaar steeg de temperatuur van de Rijn en andere rivieren tot 28 °C.

## **Kolencentrale Borssele**

Begin september start een grote onderhoudsbeurt voor de kolencentrale Borssele. De werkzaamheden omvatten een revisie, een verlenging van de levensduur tot 2025 en de inbouw van een installatie om stikstofoxiden uit de rookgassen te halen (DeNOx-installatie). De conventionele centrale werd in 1971 als olie- en gaseenheid in gebruik en werd in het begin van de jaren tachtig omgebouwd tot een kolencentrale. EPZ exploiteert de centrale in Borssele, voert eens in de 4 jaar een kleine onderhoudsbeurt uit en eens in de 8 jaar een omvangrijkere serie werkzaamheden. De laatste jaren is de kolencentrale geleidelijk andere brandstoffen gaan gebruiken: fosforovengas van Thermphos en allerlei plantaardige stoffen. Inmiddels heeft EPZ vergunning om jaarlijks 120.000 ton biomassa te verstoffen en wil het bedrijf die hoeveelheid de komende jaren opvoeren tot 600.000 ton. Daardoor hoeven minder kolen te worden verstoekt en komt minder kooldioxide in het milieu. Echter heeft de Raad van State de vergunning hiervoor in eerste instantie geweigerd, omdat de Zeeuwse Milieu Federatie (ZMF) bezwaar had aangetekend. EPZ en ZMF voeren overleg over een nieuwe conceptvergunning.

## **Kunststof hoogspanningsmasten**

TenneT presenteert half mei samen met Holland Railconsult een nieuw concept voor hoogspanningslijnen met een veel kleiner magneetveld dan bij bestaande lijnen, de zogenaamde Wintrack. Er wordt gebruik gemaakt van masten die nog maar voor een klein gedeelte uit metaal bestaan en grotendeels van kunststof zijn. De ontwikkeling is belangrijk omdat het ministerie van VROM met het oog op magneetvelden een aangescherpte richtlijn wil vaststellen die nieuwbouw bij bestaande hoogspanningslijnen in een groter gebied niet meer toestaat. Bovendien beperkt de richtlijn ook de ruimte voor het aanleggen van nieuwe lijnen. Bij een hoogspanningslijn van 380 kV mag volgens de nieuwe richtlijn op een grondstrook van circa 300 meter rond de hoogspanningslijn geen nieuwe bebouwing komen. Bij het Wintrack-concept is dit slechts 75 meter.

## **Luminus op Nederlandse markt**

Uit een bericht in het Belgische dagblad De Tijd in januari blijkt dat het Belgische energiebedrijf Luminus overweegt de Nederlandse markt te betreden. Onder de voorwaarde dat de markt aantrekkelijk blijft zal Luminus waarschijnlijk volgend jaar actief worden in Nederland. Luminus is voor 50% eigendom van het Britse Centrica en voor 50% eigendom van Belgische gemeenten die vòòr de liberalisering zogenaamde zuivere intercommunales hadden (nutsbedrijven die niet aan Electrabel gebonden waren).

## **NRE en Enerfree**

Het Eindhovense energiebedrijf NRE meldt begin april dat onder de naam Enerfree goedkoop elektriciteit en gas zal worden verkocht op de Nederlandse markt. De energieprijsvlechter kan de kosten laag houden omdat de afhandeling via internet en e-mail plaatsvindt. Het bedrijf claimt op dit moment 'de goedkoopste' leverancier van stroom en gas te zijn.

## **Rol DTe en NMa**

### **Administratieve problemen**

DTe is in februari gestart met een grootschalig onderzoek naar de aard en omvang van de administratieve problemen bij de energiebedrijven die onder meer de overstap naar een andere energieleverancier ('switch') regelen. Naast het verzoek aan energiebedrijven om zelf gegevens aan te leveren over de verloop van de administratieve processen, gaat DTe zelf bij verschillende energiebedrijven langs om de gegevens te controleren en kritisch te toetsen. Het onderzoek, dat eind februari moet zijn afgerond, bevat ook een consumentenenquête i.v.m. afspraken die EZ-minister Brinkhorst op 26 januari jl. heeft gemaakt met Nuon, Eneco, Essent en Delta over het oplossen van de problematiek met de verhuizingen. DTe gaat controleren of de energiebedrijven deze afspraken nakomen.

Juli 2004 heeft de toezichthouder DTe, onderdeel van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) samen met de energiesector richtlijnen met 16 criteria opgesteld voor het maken van duidelijke energierekeningen na de vele klachten van consumenten

over onduidelijke rekeningen. Juli 2005 blijkt dat de energiebedrijven hun rekeningen voor de consument inzichtelijker hebben gemaakt. De energierekeningen zijn vooral verbeterd als het gaat om het vermelden van meterstanden, de meetdata, het verbruik en de te betalen bedragen. Wel er zijn er nog verbeteringen mogelijk. Zo ontbrak op veel rekeningen een uitleg over prijsstijgingen of werden gehanteerde begrippen onvoldoende toegelicht. DTe gaat door met het controleren van de rekeningen zodat uiteindelijk de bedrijven voor alle criteria een positieve beoordeling kunnen krijgen. In het najaar van 2005 zal worden gestart met een consumentenpanel. Op basis van de bevindingen van het panel kunnen de richtlijnen verder worden aangescherpt.

### **Boetes**

De DTe, de toezichthouder voor de energiemarkt, heeft energieleverancier Caplare Energy 13 juni een boete opgelegd van € 15.000 wegens het niet tijdig verstrekken van contractgegevens over het derde en vierde kwartaal 2004. De toezichthouder heeft die gegevens nodig om te kunnen beoordelen of de prijzen die Caplare bij zijn klanten in rekening brengt voor de levering van stroom en de leveringsvoorwaarden redelijk zijn.

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) heeft in september 8 energiebedrijven boetes opgelegd die variëren van € 10.000 tot € 90.000 per bedrijf, omdat ze in de zomer van 2004 de Elektriciteitswet 1998 hebben overtreden. De NMa heeft geconstateerd dat de 8 energiebedrijven zich vorige zomer niet hebben gehouden aan de verplichting om een hoeveelheid elektriciteit in te bieden die minstens net zo groot is als de transportcapaciteit die zij eerder via de dagveiling hebben verkregen. Het betreft de volgende bedrijven: Eneco Energie, Nuon, ONS Energie, ONS CAI, EDF Trading Limited, Endesa, Vattenfall Trading, en Aare Tessin. De NMa ziet erop toe dat de concurrentie op de elektriciteitsmarkt wordt bevorderd. De schaarse importcapaciteit over de 3 landsoverschrijdende verbindingen moet daarom eerlijk worden verdeeld onder de energiebedrijven die elektriciteit willen importeren. Wanneer een partij elektriciteit wil importeren naar Nederland, dan vindt dit verplicht plaats via de Amsterdam Power Exchange (APX), de Nederlandse elektriciteitsbeurs.

### **Concurrentie energiebedrijven**

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) heeft het in juni 2004 gestarte onderzoek naar mogelijk concurrentiebeperkend gedrag van de Nederlandse energieleveranciers half juni beëindigd. Het onderzoek heeft geen concreet bewijs opgeleverd van een overtreding van de Mededingingswet. De NMa heeft het onderzoek in de energiesector onder meer toegespitst op aanbestedingen van elektriciteit mede op basis van signalen van Nederlandse gemeenten. Diverse gemeenten gaven aan dat bij openbare aanbestedingen voor elektriciteit slechts een zeer beperkt aantal energiebedrijven reageerden. De NMa heeft bij haar onderzoek betrokken dat het lage aantal inschrijvingen ook verklaard kan worden uit het gebrek aan ervaring van partijen en de complexiteit van bestekken bij gemeentelijke aanbestedingen alsmede de administratieve problemen rondom het switchen en de facturering. Deze administratieve problemen hadden deels te maken met de overgang naar een geliberaliseerde energiemarkt. Gegeven de structuur van de Nederlandse energiemarkt met een beperkt aantal spelers en de daarin aanwezige overlegstructuren blijft de NMa deze sector nauwlettend volgen.

Mocht de NMa in de toekomst nieuwe informatie ontvangen, dan kan deze besluiten het onderzoek te heropenen.

Half augustus bericht de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) over haar voornemen om de concurrentie op de energiemarkt te versterken door de positie van nieuwe toetreders zonder netwerk te verbeteren. De nieuwe aanbieders moeten nu veel hogere financiële garanties afdragen aan netbeheerders dan leveranciers die samen in één concern zitten met een netbeheerder. In het nieuwe [NMa-ontwerpbesluit](#) mogen de netbeheerders geen financiële garanties meer vragen aan deze nieuwkomers. Hun risico op het mislopen van netwerkinkomsten bij faillissement van een energieleverancier mogen de netbeheerders opvangen door hun netwerktarieven tijdelijk te verhogen. Het plan is in lijn met de uitkomsten van het onderzoek dat KPMG in opdracht van de DTe heeft uitgevoerd. Partijen krijgen tot 7 november 2005 de tijd om te reageren op dit besluit. Daarna stelt de toezichthouder het besluit definitief vast. DTe wil een soortgelijke bepaling ook in de komende Tarieven Code Gas opnemen.

EZ-minister Brinkhorst heeft op een rij gezet welke nieuwe instrumenten hij kan inzetten om concurrentie op de groothandelsmarkt voor elektriciteit te bevorderen: een advies van de DTe over de veiling van opwekkingscapaciteit, een monitoring-onderzoek van DTe over het functioneren van de groothandelsmarkt in 2005, en een onderzoek van de toezichthouder naar overwinsten. De uitkomsten daarvan worden eind februari 2006 verwacht. Ten slotte is NMa/DTe bezig met een onderzoek naar mogelijke effecten van verschillende ontwikkelingen op de elektriciteitsmarkt voor de beoordeling van fusies en overnames; dat moet binnen een paar maanden zijn afgerond. Hoewel de minister het met de Tweede Kamer eens is dat de Nederlandse en Noordwesteuropese groothandelsmarkt voor elektriciteit kenmerken heeft van een oligopolistische markt is ook op zo'n markt effectieve concurrentie mogelijk met voordelen voor de consument. Verder worden door de minister twee nog te publiceren onderzoeken van de Europese Commissie genoemd.

## **Elektriciteitsmarkt**

Net als in 2004 heeft DTe ook dit jaar de liquiditeit van de Nederlandse groothandelsmarkt voor elektriciteit over het afgelopen jaar bekeken en de resultaten in juli gepubliceerd in het rapport '[Marktmonitor, ontwikkeling van de groothandelsmarkt voor elektriciteit 2004-2005 Resultaten en aanbevelingen](#)'. DTe concludeert dat de liquiditeit is toegenomen ten opzichte van 2003 maar dat er nog duidelijke verbetering mogelijk en wenselijk is. In overeenstemming met haar eigen advies uit het vorige liquiditeitsrapport heeft DTe haar monitoractiviteiten uitgebreid met onderzoek naar transparantie en mededinging. Daar deze dit jaar voor het eerst gemeten zijn moeten zij met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Een eerste conclusie is dat het niveau van concentratie aan de aanbodzijde op momenten van schaarste relatief hoog is. Dit kan tot marktmacht leiden. Daarnaast scoort Nederland gemiddeld met betrekking tot transparantie in vergelijking met enkele ons omringende landen. Het niveau van daadwerkelijke marktwerking verdient verdere verbetering en DTe doet hiervoor een aantal aanbevelingen.

## Gascodes

DTe heeft het voorstel van de gezamenlijke gasnetbeheerders voor de technische voorwaarden, zoals bedoeld in artikel 12b van de Gaswet, op 27 april jl. ter inzage gelegd voor een periode van vier weken. Schriftelijke reacties kunnen ingediend worden bij DTe tot en met 31 mei 2005. DTe organiseert een hoorzitting op 14 juni 2005.

## Gasmarkt

De LTO (land- en tuinbouw organisatie) en het Productschap Tuinbouw melden eind april van plan te zijn namens de sector een zwartboek op te stellen over het gebrek aan marktwerking in de Nederlandse gasmarkt. De organisaties vinden de gasprijzen te hoog. Bovendien maakt de Gasunie volgens hen misbruik van zijn monopoliepositie. Het zwartboek spitst zich toe op de gasprijs bij onregelmatig gebruik over het jaar. Daarmee komen ook de gevolgen voor de concurrentiepositie van de Nederlandse tuinbouw aan de orde. Met het zwartboek willen beide organisaties dat de Dienst Uitvoering en Toezicht Energie (DTe) en de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) ingrijpen om een eind te maken aan de situatie waarbij te veel wordt betaald voor het verwarmen van ruimtes als huizen, kantoren en ook kassen.

Ingevolge artikel 82, lid 2 van de Gaswet stelt de directeur van de Directie Toezicht energie (DTe) de methode van regulering vast voor de taken van de netbeheerder van het landelijk gastransportnet, genoemd in de artikelen 10 en 10a van de Gaswet, met inachtneming van het belang dat de doelmatigheid van de bedrijfsvoering op de meest doelmatige kwaliteit van de uitvoering van deze taken worden bevorderd. Dit gebeurt na overleg met de gezamenlijke netbeheerders en met de representatieve organisaties van partijen op de gasmarkt, waaronder de Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW). In het ontwerp methodebesluit wordt de methode van regulering vastgesteld voor een aantal taken van Gas Transport Services (GTS). Het ontwerp methodebesluit ligt tot 30 juni 2005 ter inzage bij de DTe. Op die dag zal er een overleg plaatsvinden over dit ontwerp besluit.

DTe stelt eind augustus een Tarievenscode Gas vast. De Tarievenscode Gas legt de elementen en wijze van berekening vast van het tarief voor netgebruikers, inclusief de tarieven voor het transport van gas en levering van aanverwante diensten en het tarief waarvoor de netbeheerder van het landelijk gastransportnet uitvoering zal geven aan zijn wettelijke taken. De Tarievenscode Gas treedt in werking op 1 januari 2006 en geldt voor onbepaalde tijd. De Tarievenscode Gas moet voor derden ('third parties') de toegang tot gasnetten transparanter en goedkoper maken. Een van de elementen in de Tarievenscode is dat de boetes voor onbalans moeten zijn gebaseerd op de kosten die de onbalans veroorzaakt voor de netbeheerder.

Begin september maakt Gas Transport Services (GTS) bekend dat het bedrijf het niet eens is met de manier waarop de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) de tarieven in Nederland voor het transport van gas wil verlagen. De NMa is van mening dat de GTS goedkoper kan werken en legt het bedrijf daarom een zogenaamde [doelmatigheidskorting](#) (x-factor) op. Deze korting geeft aan dat de inkomsten van GTS jaarlijks met 4,2 % moeten dalen, bijvoorbeeld door de gehanteerde tarieven te verlagen. GTS hekelt vooral de door de mededingingsautoriteit gekozen methode en wil van de rechter hier een uitspraak over. In afwachting van de uitspraak van de rech-

ter zal GTS voor 2006 zijn tarieven aanpassen conform de wensen van de NMa. GTS waarschuwde er eerder voor dat de leveringszekerheid in gevaar kan komen, wanneer de tarieven in Nederland te ver onder het internationale niveau zakken. Het wordt dan voor buitenlandse bedrijven steeds aantrekkelijker om gas via het Nederlandse pijpstelsel om te leiden.

### **Informatiebeperking**

Volgens informatie op de website van de DTe (toezichthouder voor de energiesector) worden vanaf april niet langer meer vragen van consultants, advocaten, adviesbureaus, studenten en wetenschappers beantwoord. Alleen consumenten en zakelijke afnemers mogen gebruikmaken van de informatielijn. De sector reageert verwonderd. DTe stelt dat de toezichthouder met deze beslissing appelleert aan de eigen verantwoordelijkheid van de consultant. Van hen wordt verwacht inmiddels genoeg ervaring te hebben opgebouwd en kennis te hebben verkregen over wat wel en wat niet is toegestaan op grond van de geldende wetten en regels. DTe heeft deze prioriteit aangebracht om meer tijd over te houden om alle publieksvragen te kunnen beantwoorden.

### **Jaarverslag DTe**

Uit het jaarverslag van DTe over 2004 blijkt dat 10 maanden na de liberalisering van de energiemarkt voor consumenten de marktwerking volstrekt onvoldoende is. De consument houdt zich volgens de toezichthouder nog rustig. Slechts 8% van de klein-gebruikers is overgestapt op een andere stroomleverancier en 5% wisselde van gasleverancier. De zorgen om de continuïteit van de stroomlevering en de administratieve achterstanden bij de energiebedrijven maken dat de burger de overstap naar een andere leverancier uitstelt.

De klachtenafhandeling door de energiebedrijven zelf heeft volgens de toezichthouder niet het gewenste niveau. DTe heeft het komende jaar concrete plannen voor een zogenaamd Energieloket. Daar kunnen consumenten terecht met vragen en klachten die door de energiebedrijven niet adequaat worden behandeld. Ook de eenwording van de Europese energiemarkt verloopt nog moeizaam. De vorming van een energiemarkt in het noordwesten van Europa acht men als een noodzakelijke tussenstap. Hierover worden gesprekken gevoerd in de Benelux en met Duitsland en Noord-Frankrijk. Een belangrijk punt zijn de gebrekkige mogelijkheden voor grensoverschrijdend stroomtransport tussen België en Noord-Frankrijk. Deze markten worden bovendien beheerst door grote energieondernemingen. De Nederlandse toezichthouder spreekt met de toezichthouders van de naburige landen ook over beperking van de marktmacht van die energiereuzen.

### **Jaarverslag NMa**

Uit het 2004 jaarverslag van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) dat half mei wordt gepubliceerd, blijkt volgens minister Brinkhorst van EZ dat de NMa het mededingingsbeleid met goed resultaat heeft uitgevoerd. Het economisch effect van het mededingingstoezicht in de periode 2002-2004 schat de NMa op ruim € 900 miljoen. Vooral het clementieprogramma van de NMa, dat in 2002 is geïntroduceerd, is zeer succesvol. Vanaf de introductie tot heden zijn 520 clementieaanvragen bij de NMa binnengekomen en behandeld. De meeste aanvragen hadden betrekking op de

bouw, maar 35 aanvragen betroffen andere sectoren. Door de clementieregeling heeft de NMa een groot aantal kartels kunnen blootleggen. Bij de Directie Toezicht energie (DTe) van de NMa is in 2004 het accent verschoven van regulering naar toezicht en handhaving op vooral de consumentenmarkt voor energie. Ook heeft DTe acties ondernomen ter verbetering van de transparantie voor afnemers en ter ondersteuning van een soepele marktopening voor kleinverbruikers. Daarnaast is DTe een systeem van kwaliteitsregulering gestart. Eén van de belangrijkste doelen van het mededingingsbeleid is het bewerkstelligen van voordeel voor de consument. De mededingingsregels zorgen er voor dat ondernemingen op eerlijke wijze met elkaar concurreren. De consument krijgt daardoor zo veel mogelijk keuze en een zo goed mogelijke kwaliteit tegen de laagst mogelijke prijs.

## Organisatie

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) wordt met ingang van 1 juli een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO). De medewerkers blijven ambtenaar en in dienst van het ministerie van EZ en door de EZ-minister aan de raad van bestuur van de NMa ter beschikking gesteld. De status van een ZBO is dat het meer op afstand staat van het ministerie. Zo heeft de EZ-minister niet langer de bevoegdheid om in individuele zaken de NMa aanwijzingen te geven. Hij blijft wel politiek verantwoordelijk voor het mededingingsbeleid en het functioneren van de NMa. Het gaat daarbij om het ontwikkelen en het vaststellen van het mededingingsbeleid, de voorbereiding van regelgeving op dat terrein en het toezicht op de uitvoering van de mededingingswet door de NMa. Ook behoudt de minister de bevoegdheid om algemene aanwijzingen te geven aan de NMa. Tegelijkertijd wordt de Dienst uitvoering en toezicht Energie (DTe) als afzonderlijke eenheid opgeheven en in het NMa opgenomen onder de naam Directie Toezicht energie (ook DTe).

Per 1 oktober 2005 heeft de Directie Toezicht Energie (DTe), het onderdeel van de NMa dat toezicht houdt op de energiesector, een nieuwe [organisatiestructuur](#). Bij de inrichting van de directie kiest de toezichthouder voor een marktgerichte structuur waarmee zij zo effectief mogelijk kan inspringen op recente marktontwikkelingen. Daarnaast beoogt DTe haar herkenbaarheid in de energiesector te vergroten. Aanleiding voor de invoering van de nieuwe organisatiestructuur is een aantal belangrijke externe ontwikkelingen. Zo heeft DTe een aantal nieuwe taken gekregen en zijn enkele bestaande taken verzwaaard, bijvoorbeeld aan consumentenbescherming, monitoring van de markt en de regulering van de gasmarkt.

## Productiecapaciteit Nuon

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) in januari heeft besloten dat vanaf 1 januari 2006 Nuon niet langer verplicht is haar productiecapaciteit te veilen. Voorwaarde is wel dat Nuon de volledige beschikking over de 800 MW capaciteit van de Intergeren Centrale in 2005 definitief overdraagt aan Eneco. De NMa verplichtte Nuon in 2003 om periodiek een veiling van 900 MW capaciteit te organiseren, als voorwaarde bij de vergunning voor de overname van Reliant Energy Europe B.V. door Nuon. Vanwege de voorgenomen overdracht van 800 MW capaciteit aan Eneco stemde de NMa in 2004 al in met een beperking van de veiling voor levering van capaciteit in 2005 tot 200 MW. De overdracht aan Eneco zou een adequate oplossing bieden voor mogelijke mededingingsbezwaren door de overname van Reliant. De NMa heeft

ook naar andere ontwikkelingen in de markt gekeken, zoals de uitbreiding van productiecapaciteit bij kleine spelers en verruiming van de importcapaciteit.

Volgens een uitspraak van de rechter begin juni in een zaak van het energieconcern tegen de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) mag energiebedrijf Nuon zijn capaciteit uitbreiden met ongeveer 900 MW. De rechter vindt dat de NMa Nuon onte-recht heeft gedwongen om een deel van de overgenomen capaciteit van elektriciteits-producent Reliant af te stoten. De NMa was van oordeel dat Nuon een te groot aan-deel op de elektriciteitsmarkt had gekregen, maar heeft dit voor de rechter niet hard kunnen maken.

### **Samenwerking andere toezichthouders**

De Nederlandse toezichthouder DTe, de Franse CRE en de Belgische Creg gaan marktpartijen consulteren over integratie van de regionale elektriciteitsmarkt. De drie toezichthouders hebben een consultatiedocument naar marktpartijen gestuurd over handel in cross-border capaciteit, markttransparantie, marktmacht en samenwerking tussen toezichthouders. De antwoorden van de markt moeten bijdragen aan een geza-menlijke aanpak over voortgaande regionale integratie die de drie toezichthouders in oktober willen lanceren. De totstandkoming van een regionale wholesale stroommarkt kan de liquiditeit, leveringszekerheid en prijsstabiliteit voor de drie landen verbeteren. Het doel van regionale marktintegratie is bereiken van een maximum aan cross-border capaciteit en efficiënte cross-border handel voor de marktpartijen. De drie partijen hopen hun consultatie later nog uit te breiden naar buurlanden.

### **Stroomkwaliteit (etiket)**

Half april meldt de Dienst uitvoering en toezicht Energie (DTe) in een brief aan de leveranciers dat Nederlandse huishoudens via een etiket op hun stroomrekening moe-ten kunnen zien op welke manier de stroom is opgewekt en welke gevolgen dit kan hebben voor het milieu. Dit etiket is verplicht gesteld door de Europese Unie. Afspra-ken hierover zijn opgenomen in de zogeheten tweede Europese elektriciteitsrichtlijn. Op het etiket moet worden vermeld of de elektriciteit is gewonnen uit bijvoorbeeld kolen, wind of waterkracht. Doel van het etiket is consumenten beter inzicht te geven in de werkwijze van de elektriciteitsbedrijven. De DTe hoopt dat Nederlanders op ba-sis van de verkregen informatie zullen kiezen voor de meest milieuvriendelijke manie-ren waarmee energie kan worden opgewekt.

### **Vergoeding stroomverliezen**

Bij netbeheerders Inframosane, NRE Netwerk, Continuon en E-Netbeheer betalen klanten bovenop een vergoeding voor hun stroomverbruik een bedrag voor het stroomverlies dat optreedt als middenspanning in laagspanning wordt omgezet (trans-formatorverliezen). In maart stelt de NMa op basis van onderzoek dat de zogeheten verrekeningspercentages die de 4 netbeheerders hanteren, van 1,5 tot 2,5%, te hoog is. Bovendien stelt de NMa dat klanten bij 6 netbeheerders niet hoeven te betalen voor het stroomverlies. De bedrijven gaan naar aanleiding van het NMa-onderzoek de doorverrekeningspercentages verlagen. Inframosane en Continuon hebben aangekon-digd een compensatieregeling voor getroffen klanten in het leven te roepen. Het on-derzoek van de NMa vond plaats naar aanleiding van een eerdere klacht van een

windenergieproducent over een te hoog verrekeningspercentage bij Essent. Essent verlaagde toen het percentage en trof een regeling voor gedupeerde klanten. Ook andere netbeheerders waar dit probleem speelde, passen nu hun gedrag aan. Het totaalbedrag op de energierekening die consumenten krijgen, bestaat uit kosten voor levering, transport, het huren van een meter, energiebelasting en heffingen. Vaak worden de kosten van het transport, wat de verantwoordelijkheid van de netbeheerder is, in rekening gebracht door de energieleverancier.

### **Vergoeding teruglevering elektriciteit**

Exploitanten van decentrale opwekinstallaties (DCO), die elektriciteit invoeden op regionale netten (met een spanningsniveau tot 110 kV), krijgen vanaf 2006 een vergoeding omdat transportkosten worden bespaard op het transportnet van TenneT. Door rechtstreekse levering van DCO-electriciteit aan regionale netten wordt namelijk voorkomen dat elektriciteit via het landelijk hoogspanningsnet van TenneT moet worden getransporteerd. Hierdoor worden netverliezen (verlies van elektriciteit dat optreedt bij het transport ervan) vermeden. De vergoeding wordt geregeld via de Regeling Uitgespaarde Netverliezen (RUN), die in de TarievenCode Elektriciteit wordt opgenomen. Het verschil in kostenveroorzaking tussen centrale en decentrale opwekking van elektriciteit was voorheen via het Landelijk Uniform Producenten transporttarief (LUP) in de transporttarieven opgenomen. Centrale producenten betaalden een transporttarief terwijl DCO daarvan waren vrijgesteld. Met het op nul vaststellen van het LUP, per 1 juli 2004, is dit onderscheid weggevallen. Via de RUN wordt dit verschil in veroorzaakte kosten (opnieuw) tot uitdrukking gebracht.

### **Virtual Power Plants**

Het Ministerie van Economische Zaken (EZ) heeft toezichthouder DTe onlangs gevraagd een advies voor te bereiden over de ontwikkeling van VPP-veilingen (Virtual Power Plants) in de Nederlandse groothandelsmarkt voor elektriciteit. DTe meldt begin juli dat marktpartijen zal worden gevraagd naar hun mening over het nieuwe VPP-concept. VPP betreft hier een contract dat een marktpartij sluit met een elektriciteitsproducent, op basis waarvan marktpartijen virtuele productiecapaciteit kopen waarover zij in de toekomst kunnen beschikken. Het consultatiedocument bevat een analyse waarin de potentiële effecten van VPP staan beschreven aan de hand van onder meer ervaringen hiermee in Frankrijk, België en Nederland. Een belangrijk effect van VPP is een toename van het aantal aanbieders van productiecapaciteit. Hierdoor wordt de handel in elektriciteit vergroot en de marktmacht van huidige producenten beperkt. Aan de hand van de resultaten van de consultatie beoordeelt DTe of door het verplicht stellen van VPP de liquiditeit (de handel in elektriciteit) op de elektriciteitsmarkt verbeterd kan worden.

In de elektriciteitsmarkt komen nog te weinig voordelen van marktwerking bij gebruikers terecht. Het veilen van een deel van de productiecapaciteit van machtige energiebedrijven kan concurrentie vergroten, aldus VEMW in een persbericht eind september. Dit leidt volgens de vereniging tot een lagere marktprijs en meer keuzemogelijkheden voor gebruikers. DTe zal binnenkort advies uitbrengen over de invoering van Virtual Power Plants (VPP) in Nederland. VPP betekent in deze context dat een producent een deel van zijn productiecapaciteit aan de markt beschikbaar stelt. Dit gebeurt meestal middels een veiling. Het instrument VPP is in verschillende landen toe-

gepast om de marktwerking een impuls te geven. Voor een succesvolle invoering van VPP dient deze volgens VEMW aan een aantal randvoorwaarden te voldoen. Het product moet zó worden vormgegeven dat het voor zoveel mogelijk partijen interessant is om aan de veiling deel te nemen. Belangrijke aspecten zijn de complexiteit, flexibiliteit en looptijd van het product. Ook de veilingmethodiek is van groot belang voor het welslagen van VPP. Volgens VEMW dient DTe in haar advies aan EZ aan te geven op basis van welke criteria een producent in aanmerking komt om capaciteit te moeten veilen. Producenten zelf dienen zoveel mogelijk van deelname te worden uitgesloten.

## **Sanering PCB-houdende transformatoren**

Half juni wordt het handhavingrapport 'De uitvoering van de PCB-regelgeving voor transformatoren' door het ministerie van VROM aan de Tweede Kamer aangeboden. De sanering van 20.000 mogelijk PCB-houdende transformatoren is door de gezamenlijke netbeheerders succesvol afgerond. Transformatoren die bij het netbeheer voor elektriciteit in Nederland worden gebruikt bevatten mogelijk PCB's. PCB's (polychloor-bifenylen) zijn giftige stoffen die zeer moeilijk afbreekbaar zijn. De sectie Netbeheerders van EnergieNed heeft bekrachtigd dat ook transformatoren van vòòr 1986 - die hoogstwaarschijnlijk niet PCB-houdend zijn - aan het einde van de levensduur nog zullen worden geanalyseerd op eventueel aanwezige PCB's, voor zover dit niet al eerder is gebeurd. Het PCB-dossier is voor de netbeheerders van het elektriciteitsnet hiermee afgesloten.

## **Stroomstoringen**

Uit een studie van de KEMA naar de betrouwbaarheid van de energielevering in Nederland, in opdracht van Economische Zaken, blijkt in januari dat het overgrote deel van de Nederlandse huishoudens niets over heeft voor een betrouwbaardere stroomlevering. 3% van de respondenten is zelfs bereid meer stroomstoringen te accepteren als daar een financiële vergoeding tegenover staat. Huishoudens hebben minder moeite met één stroomstoring van een half uur per jaar dan met vier storingen per jaar van elk acht minuten. Slechts 2% van de ondervraagde huishoudens blijkt enige schade te ondervinden van een stroomstoring: in driekwart van de gevallen minder dan € 150. Het ongemak blijft meestal beperkt tot het uitvallen van de verwarming, bederf van voedsel in koelkast en diepvriezer, het ontberen van warm water, verslapen door uitgevallen wekkers en het opnieuw instellen van klokken. Als het om schadevergoeding gaat vinden de huishoudens een bedrag van € 10 voor elk uur stroomstoring acceptabel. 6% van de ondervraagde huishoudens is bereid méér te betalen voor een grotere leveringszekerheid.

De koepelorganisatie van energiebedrijven, EnergieNed, presenteert in maart een overzicht van de stroomstoringen die in 2004 plaatsvonden. Huishoudens en overige klanten van stroombedrijven in Nederland zaten toen gemiddeld 24 minuten zonder stroom. In 2003 was het gemiddelde nog 30 minuten. Het merendeel van de storingen was toe te schrijven aan foutjes bij graafwerkzaamheden. EnergieNed noteerde voor 2004 16.436 stroomstoringen, 1,8% minder dan in 2003. Een gemiddelde storing trof 145 klanten per keer. Hieruit blijkt dat een gemiddelde klant eens in de drie jaar te maken krijgt met problemen bij de stroomleverantie. Een onderbreking duurde in 2004 gemiddeld zo'n 75 minuten. Dat is 13 minuten minder dan het voorgaande jaar. EnergieNed telde vorig jaar 2 storingen die net het gestelde criterium voor grote on-

derbrekingen overschreden. In 2003 waren dat er nog 4. Zeer grote storingen ontstaan door een unieke, toevallige, samenloop van omstandigheden. De invloed van dergelijke evenementen op het landelijke beeld is volgens de energiekeupel aanzienlijk. EnergieNed onderzocht niet alleen stroomstoringen, maar ook onderbrekingen in de levering van gas. Vorig jaar waren er 13.559 keer problemen met gas. De impact hiervan is meestal klein omdat het doorgaans gaat om de levering aan één aansluiting. Gemiddeld werd per storing 1,3 klanten getroffen. Het herstel duurde ongeveer 76 minuten. De gasstoringsregistratie vindt voor het zesde achtereenvolgende jaar plaats, maar verkeert nog nadrukkelijk in de opstartfase.

In het jaarverslag van de Nederlandse netwerkbeheerder TenneT wordt gewaarschuwd dat overbelasting van het netwerk in Duitsland kan leiden tot problemen in Nederland. Windmolenparken, die geen constante hoeveelheid stroom produceren, kunnen soms extreme piekbelastingen in Duitsland tot gevolg hebben. Omdat het Duitse en het Nederlandse net zijn gekoppeld, kan zo'n stroompiek in Nederland voor stroomuitval zorgen. EZ-minister Brinkhorst pleit voor duidelijke Europese regels voor het beheer van elektriciteitsnetten. Hij wil dat punt eind juni bespreken met collega-ministers uit de EU-landen. Eind mei belooft de Duitse minister van Economische Zaken het risico voor Nederland van overbelasting op het Duitse stroomnet tot een minimum te beperken.

De Europese federatie van elektriciteitsbedrijven, Eurelectric, zegt op haar jaarlijkse ledencongres in juni dat het Europese elektriciteitsnet gevoelig is voor grote stroomstoringen door het tekort aan grensoverschrijdende transportlijnen en de toename van windenergieproductie. 'Blackouts' deden zich de afgelopen jaren voor in de Verenigde Staten en in Italië. Een plotselinge toename in de productie van windenergie kan de hoogspanningssystemen ontregelen.

Het energiebedrijf Essent is begin september een onderzoek begonnen naar het opvallend grote aantal stroomstoringen in Groningen. Uit nieuwe cijfers blijkt namelijk dat in die provincie 2 keer zoveel kleine stroomstoringen voorkomen als in de rest van het land. Het gaat jaarlijks om 1250 storingen, die gemiddeld 10 huishoudens treffen. In Drenthe is het aantal storingen veel minder, terwijl daar dezelfde netten in gebruik zijn. Het onderzoek moet onder meer aantonen of de storingen te wijten zijn aan de lengte van de kabels of aan de grondsoort in Groningen.

## **Transport: gaspijpleidingen en elektriciteitskabels**

### **BBL**

Eind mei wordt bekend dat de Russische gasproducent en transporteur Gazprom zijn nieuwe exportpijpleijn North European Gas Line (NEGL) wil dimensioneren op een transportcapaciteit van 55 miljard m<sup>3</sup>/jaar. De NEGL moet het Siberische gasveld Yuzhno-Russkoye via de Baltische Zee met de BBL (Balgzand- Bacton) verbinden. Gazprom heeft deze extra capaciteit waarschijnlijk nodig om aan zijn verkoopdoelstelling te voldoen. De BBL verbindt het Nederlandse Balgzand met het Britse Bacton en zal waarschijnlijk eind 2006 in gebruik genomen worden. Gazprom heeft al 2 miljard m<sup>3</sup>/jaar aan capaciteit ingehuurd op de BBL. Daarnaast heeft Gazprom 5 miljard m<sup>3</sup>/jaar aan capaciteit op de UK Interconnector tussen Zeebrugge en Bacton.

Toezichthouder DTe heeft in juli EZ-minister Brinkhorst geadviseerd om onder bepaalde voorwaarden de gaspijpleiding die Gas Transport Services (GTS) aanlegt tussen Nederland en Groot-Brittannië voor een periode van 16 jaar vrij te stellen van de gebruikelijke regels voor toegang van derden tot een gastransportnet, de zogenaamde 'gereguleerde Third-Party-Access' (rTPA). Na die ontheffingsperiode van 16 jaar zal het rTPA-regime van kracht zijn. De pijpleiding, bekend als de Balgzand- Bacton leiding (BBL), zal naar verwachting uiterlijk in 2007 in gebruik worden genomen. GTS wil een ontheffing van regelgeving waarbij de tarieven en voorwaarden voor toegang worden bepaald door een toezichthouder. Deze ontheffing is volgens GTS noodzakelijk om langetermijncontracten te kunnen afsluiten die nodig zijn om de investering financieel haalbaar te maken. DTe stelt dat de ontheffing alleen kan worden verleend als de leveringszekerheid en de concurrentie in Nederland niet in gevaar komen. Dit betekent dat GTS in het bestaande Nederlandse net moet investeren om de extra gasstromen naar de BBL op te vangen. De verzwaring van het net voor de extra gasstromen naar de BBL zal door de gebruikers van de BBL worden betaald en dus niet ten laste komen van de aangeslotenen op het Nederlandse gasnet. De EZ-minister heeft conform het advies van DTe de ontheffing aan de BBL gegeven. Het besluit is ter beoordeling en goedkeuring voorgelegd aan de Europese Commissie.

### **NorNed-kabel**

De netwerkbeheerders voor Noorwegen en Nederland, Statnett en TenneT, hebben in de laatste week van december 2004 in Amsterdam een overeenkomst getekend voor de bouw van een 700 MW elektriciteitskabel tussen Noorwegen en Nederland. De bouw kan in het voorjaar van 2005 beginnen, terwijl de kabel dan eind 2007 operationeel kan zijn. Een week eerder kreeg het project groen licht van toezichthouder DTe. Van Noorwegen kwam begin december al toestemming. De 580 km lange kabel van Noorwegen naar de Eemshaven wordt de langste is zijn soort in Europa en kan stroom leveren aan 700.000 Nederlandse huishoudens. Statnett en TenneT delen de kosten van € 600 miljoen. De kabel wordt geconstrueerd door het Zweeds/Zwitserse ABB. De Noorse en Nederlandse elektriciteitsmarkten vullen elkaar goed aan en de kabel draagt bij aan de leveringszekerheid in beide landen. Naast de zogeheten NorNed-kabel zijn er plannen voor een kabel van de Maasvlakte naar Groot-Brittannië. Deze BritNed-kabel zal 250 kilometer bedragen en € 300 tot 400 mln gaan kosten.

In oktober wordt in Nederland begonnen met de bouw van een transformator voor de elektriciteitskabel naar Noorwegen: de zogenaamde NorNed-kabel. Dit zal het eerste tastbare onderdeel zijn van dit € 600 mln kostende project. In de lente van 2007 wordt gestart met de aanleg van het Nederlandse deel van de 580 km lange interconnectie. De kabel moet begin 2008 klaar zijn. De totale investering wordt verdeeld wordt tussen de Transmission System Operators van Nederland (TenneT) en Noorwegen (Statnett).

### **Voorzieningszekerheid**

#### **Borssele (extra capaciteit)**

De eigenaar van de kerncentrale in Borssele, Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), maakt in februari bekend dat de 450 MW reactor in 2006 30 MW extra zal gaan leveren door een vermogensverhoging van de turbine en een

nieuwe generatorstator. Naast de kerncentrale beheerd EPZ ook nog een kolencentrale van 405 MW, een windmolenpark van 12 MW en een gasturbine van 18 MW. EPZ levert hiermee ongeveer 7% aan de nationale productie van elektrische energie. Voor het aanpassen van de turbine, een investering van ongeveer € 43 mln, gaat EPZ in zee met Siemens Nederland. De vermogensverhoging wordt uitgevoerd tijdens de splijststofwisselperiode in 2006. Tijdens deze jaarlijks terugkerende periode wordt de kerncentrale stilgelegd voor het wisselen van de splijststofelementen en onderhoud.

## LNG

De NV Nederlandse Gasunie is geïnteresseerd in de handel in LNG (liquid natural gas of vloeibaar aardgas). LNG wordt financieel steeds aantrekkelijker en is van strategisch belang nu de Europese afhankelijkheid van importen en met name het Russische Gazprom steeds groter wordt. Het volume en de druk in het grote Groningen veld (Slochteren) nemen af en nieuwe grote velden worden niet meer gevonden. LNG is vrij kostbaar, omdat het aardgas in vloeibare vorm met tankers wordt aangevoerd en daarna weer gasvormig moet worden gemaakt, waarvoor kostbare voorzieningen nodig zijn. De kosten van vervoer (schepen) en verwerking (terminals) van LNG zijn de afgelopen jaren echter drastisch gedaald. Daarmee komt de prijs van LNG dichterbij die van pijpgas te liggen.

Het Havenbedrijf Rotterdam gaat in februari een vergunning aanvragen om over 2 jaar te kunnen beginnen met de bouw van een terminal voor de ontvangst en opslag van vloeibaar gemaakt aardgas (LNG). De terminal moet worden gebouwd in het westelijk deel van de Europoort, de capaciteit moet in de eerste fase 6 miljard m<sup>3</sup> gas bedragen en de kosten worden geschat op € 300 miljoen. Er zijn 2 opslagtanks nodig, die boven- of ondergronds zullen worden gebouwd. Met de LNG-terminal wil Rotterdam zijn positie als 'energiehaven' versterken. Het gas zal worden gebruikt voor de opwekking van elektriciteit en voor levering aan het 'gewone' gasnet. De terminal levert als bijproduct ook een grote hoeveelheid koude op, waarvoor in het Rotterdamse industriegebied voldoende toepassingen zijn.

Het Nederlandse Petroplus heeft half augustus een MER-studie (milieu-effecten rapportage) ingediend voor de LNG-terminal ('LionGas') dat het bedrijf van plan is te bouwen in het Rotterdamse havengebied. De nieuwe LNG-terminal moet eind 2009 operationeel zijn en krijgt een initiële verwerkingscapaciteit van 6 miljard m<sup>3</sup>/jaar. Deze capaciteit zal vervolgens gefaseerd worden uitgebreid. Petroplus krijgt met de terminal de exclusieve beschikking over een terrein voor het aanvoeren en ontvangen van LNG in Nederland. Ook is Petroplus in gesprek met een andere partij over de ontwikkeling van een elektriciteitscentrale op het terrein. Petroplus is niet de enige partij die denkt aan een LNG-terminal in Rotterdam. Ook de Nederlandse Gasunie en Koninklijke Vopak zijn gestart met een haalbaarheidsstudie voor een ontvangstterminal voor LNG op de Maasvlakte. Rotterdam maakt met deze twee initiatieven kans op in één klap een vooraanstaande positie in te nemen als 'LNG-haven'. Voor het vloeibaar gas wordt een grote toekomst verwacht als energiedrager met een huidige wereldwijde groei van 5%/jaar.

Begin november laten de Nederlandse Gasunie en Koninklijke Vopak in 2007 te willen starten met de bouw van een LNG-terminal op de Maasvlakte. De nieuwe GATE Terminal (Gas Access To Europe) moet in 2010 operationeel zijn. Op 21 november

starten de twee bedrijven een zogenaamd 'open season', waarin geïnteresseerde afnemers en toeleveranciers hun belangstelling voor de activiteiten van de terminal nader kunnen indienen. Met de bouw is een investering van € 300 tot 400 mln gemoeid. De terminal op de Maasvlakte krijgt een geschatte jaarlijkse capaciteit van vier tot zes mrd m<sup>3</sup> gas en concurreert dan met een al bestaande faciliteit in de haven van Zeebrugge. De Zeebrugge terminal is eigendom van de Belgische netbeheerder Fluxys, heeft nu nog een capaciteit van 4,5 mrd m<sup>3</sup>/jaar, maar vanaf 2007 zal dat 9 mrd m<sup>3</sup> per jaar zijn. Het ligt in de bedoeling dat het gas na het aanlanden verder wordt gedistribueerd naar plekken in Nederland en het Europese achterland. Essent en het olie- en gasconcern ConocoPhillips kondigden in juni ook al aan een onderzoek te zullen uitvoeren naar de bouw van een LNG-terminal. De verwachting is dat de vraag naar LNG de komende jaren sterk toeneemt. De prijs van traditioneel aardgas en de duurdere vloeibare variant groeien door de betere transportmogelijkheden langzaam naar elkaar toe. De Algemene Energieraad (AER) pleitte in januari al voor de bouw van een ontvangstterminal voor vloeibaar aardgas. De AER voorziet dat vloeibaar aardgas een steeds grotere rol gaat spelen op de wereldgasmarkt.

Volgens een woordvoerder van de Nederlandse Gasunie moet er worden overlegd over de verschillende plannen die er bestaan voor de bouw van LNG-terminals in of vlak bij Nederland. Of de uitkomst van dat overleg betekent dat er initiatieven moeten worden geschrapd is nog niet onbekend. De Gasunie is zelf bezig met de MER (milieueffectrapportage) voor twee LNG-ontvangstterminals op de Maasvlakte, samen met Vopak. Essent en Conoco Phillips kondigden recentelijk aan een haalbaarheidsstudie te gaan doen naar de bouw van een LNG-terminal in de Eemshaven. Het Duitse E.on wil in het Duitse Wilhelmshaven een terminal gaat bouwen van 10 mrd m<sup>3</sup>/jaar. Petroplus International, tenslotte, bestudeert de mogelijkheid om een terminal te bouwen in Europoort van minimaal 6 mrd m<sup>3</sup>/jaar.

## **Nieuwbouw centrales**

### **Electrabel**

Het Belgische energieconcern Electrabel meldt in januari van plan te zijn om in de komende jaren 2 tot 3 elektrische centrales in Nederland te bouwen. Er wordt onder meer gekeken naar nieuwbouw bij de centrales in de Eemshaven en Lelystad. Het bedrijf, onderdeel van het Franse energieconcern Suez, verwacht medio dit jaar een besluit te nemen over de bouw van de centrales. Electrabel is in eerste instantie geïnteresseerd in 1 of 2 gasgestookte centrales met een vermogen van 450 MW elk, die in 2010 in gebruik zouden moeten worden genomen. Electrabel verzorgt een kwart van de elektriciteitsproductie in de grote centrales in Nederland. Op langere termijn kijkt het energieconcern ook naar de mogelijkheid van een centrale gestookt met kolen en biomassa, waarvoor echter een lange voorbereidingstijd nodig is vanwege de strenge milieu-eisen voor dit type. Electrabel wil ook graag een rol spelen in de Nederlandse consumentenmarkt, waar Nuon, Essent en Eneco nu de dienst uitmaken. In Nederland levert het concern tot nu toe alleen nog aan zakelijke energiegebruikers.

Electrabel Nederland is in oktober begonnen met de voorbereidingen voor de bouw van een nieuwe 800 MW kolen- en biomassa-gestookte energiecentrale op de Maasvlakte. Naar verwachting zal de centrale op de Maasvlakte in 2011/2012 in bedrijf worden genomen. Electrabel gaat tevens onderzoeken of en zo ja onder welke voorwaarden de centrale kan worden ingericht voor de afvang en opslag van CO<sub>2</sub>.

**E.On**

Elektriciteitsproducent E.On heeft besloten om nog een € 176 mln te investeren in levensduurverlenging van de elektriciteitscentrale Maasvlakte. Al eerder had E.On de beslissing genomen om € 65 mln te investeren in de bouw van een DeNOx installatie voor dezelfde centrale. De Centrale Maasvlakte werd in 1975 in gebruik genomen en bestaat uit twee 520 MW eenheden. Aan het eind van de jaren 80 werden de eenheden omgebouwd tot kolengestookte eenheden. Met de investeringen in de centrale kan de levensduur van 2012 naar 2022 worden verlengd. Sinds 2001 wordt op de centrale biomassa als brandstof meegestookt. In 2004 produceerde de centrale 325 GWh aan duurzaam opgewekte elektriciteit. Met de nieuwe DeNOx installaties voor de centrale, die in 2006 en 2007 operationeel moeten zijn, wordt de NO<sub>x</sub> uitstoot met 7.500 ton/jaar teruggedrongen.

**Essent**

Energiebedrijf Essent meldt begin augustus dat het bedrijf de mogelijkheden gaat onderzoeken voor een grote uitbreiding van de productiecapaciteit bij de Clauscentrale in Maasbracht (Limburg) middels de modernisering van 1 van de 2 units. Daarmee kan het opgestelde vermogen van die unit oplopen van 640 MW naar circa 920 MW. Een vermogen van 920 MW kan meer dan 5% van de jaarlijkse Nederlandse behoefte aan elektriciteit dekken. Vooruitlopend op het definitieve besluit dat Essent in de tweede helft van 2006 verwacht is een startnotitie MER (milieu-effectrapportage) bij de Provincie Limburg ingediend. Als de plannen doorgaan, kan de gemoderniseerde eenheid tot 2034 in bedrijf blijven, waardoor ook de leveringszekerheid op langere termijn wordt verbeterd.

**Nuon**

Nuon laat in maart weten in de komende 5 tot 7 jaar € 1 mld in de bouw van nieuwe energiecentrales te investeren, omdat rond het eind van dit decennium minder reservecapaciteit beschikbaar is en daardoor de kans op stroomtekorten toeneemt. Bovendien zal Nuon enkele bestaande centrales vervangen. De bouw van de nieuwe centrales hangt af van een mogelijke splitsing van de energiebedrijven in een netwerk- en een productiebedrijf. Economische Zaken moet volgens Nuon vormen van privatisering mogelijk maken, zonder dat daarbij sprake is van een splitsing. Zo wil Nuon dat zijn aandeelhouders de mogelijkheid krijgen hun belang gedeeltelijk of geheel te verkopen. De locatie van de nieuwe centrales is nog niet bekend. Nuon produceert nu stroom in Utrecht, IJmuiden en Amsterdam. De nieuwe centrales gaan stroom opwekken met kolen, gas of biomassa. Kernenergie is uitgesloten.

Eind september komt er iets meer duidelijkheid over de al in maart bekend gemaakte plannen van Nuon om voor € 1 mld een nieuwe elektriciteitscentrale van 1200 MW te bouwen. In de aanloopfase zal € 20 mln worden geïnvesteerd. Pas in 2007 moet de beslissing vallen of ook het resterende bedrag van \$ 980 mln wordt vrijgemaakt en of de bouw dan ook echt begint. De kosten van de nog te bouwen centrale komen bovenop de reguliere jaarlijkse investeringen van € 600 miljoen. Er wordt nog nagedacht over een aantal mogelijke locaties in het kustgebied. De nieuwe centrale zal over een aantal vergassers beschikken voor diverse soorten brandstoffen: kolen, biomassa en verschillende gassen.

**Eneco**

Volgens de Noorse nieuwsdienst Montel Powernews heeft Eneco Energie in maart plannen om een nieuwe 800 MW centrale op de Maasvlakte te bouwen. De centrale moet in 2009 operationeel zijn. Eneco kijkt uit naar partners voor het project en gesprekken met potentiële partners zijn al gaande. De centrale wordt hoogstwaarschijnlijk gasgestookt en gaat 5% van de Nederlandse energievraag opwekken. Eneco houdt de mogelijkheid van een kolengestookte centrale echter nog open. Het energiebedrijf heeft langetermijn leveringscontracten met Intergen en Lyondell, maar bezit op dit moment geen eigen opwekking.

Eneco Energie maakt begin juli bekend plannen te hebben voor de bouw van een nieuwe 800 MW gasgestookte energiecentrale. Het bedrijf doet onderzoek naar de locatie en de mogelijkheid om vergunningen te verkrijgen. Men bestudeert 2 mogelijke vestigingslocaties: het Rotterdamse Havengebied Europoort en de Eemshaven in Groningen. Eind 2006 zal de projectontwikkeling zijn afgerond en wordt de definitieve investeringsbeslissing genomen. De nieuwe centrale zou in de loop van 2008-2009 in gebruik kunnen worden genomen en dan 5% van de Nederlandse energieconsumptie voor haar rekening kunnen nemen.

**Flevocentrale**

Volgens een mededeling van Electrabel half april moet de Flevocentrale bij Lelystad vanaf eind 2008 weer op volle toeren draaien. De bedoeling is dat de centrale met twee nieuwe hypermoderne turbines een voorloper wordt in de internationale energie-sector. Definitieve besluiten over de nieuwbouw zijn echter nog niet genomen. De vergunningsprocedure is in gang gezet en ook aan het ontwerp voor de nieuwbouw wordt hard gewerkt. Bovendien denkt Electrabel eind dit jaar de knoop door te hakken of de investering doorgaat. Tien jaar geleden werd de centrale wegens veroudering bijna helemaal lamgelegd, maar de energiemarkt trekt weer aan. De sloop van de twee oude turbines neemt volgens de woordvoerder minstens een jaar in beslag. Daarna kan de bouw van de nieuwe turbines beginnen, die eind 2008 in gebruik zouden kunnen komen.

Begin september meldt het Belgische energieconcern Electrabel af te zien van een nieuwe centrale in de Eemshaven. In plaats daarvan overweegt men de vestiging van een centrale in Lelystad bij de Flevo Centrale, onder meer vanwege de infrastructuur en de aanwezigheid van specifieke bedrijven.

**Sloecentrale**

Energiebedrijf Delta meldt half juni dat het Duitse energiebedrijf RWE zich terugtrekt uit de ontwikkeling van de gasgestookte Sloecentrale in Vlissingen-Oost. Delta moet nu op zoek naar een nieuwe partner voor de ontwikkeling van de € 415 mln kostende elektriciteitscentrale. RWE zou zorgdragen voor de helft van de gaslevering aan de centrale. Ook had het concern zich bereid verklaard de helft van de geproduceerde stroom af te nemen. Vorig jaar kregen de energiebedrijven groen licht voor de bouw van de centrale. De 2 gasgestookte turbines moeten 820 MW gaan leveren. Delta houdt vast aan de oplevering in 2008. Na de zomer hoopt Delta de nieuwe partner bekend te kunnen maken. Dan wordt ook duidelijk wie de centrale gaat bouwen.

### **Klimaatneutrale elektriciteitscentrale**

Het bedrijf SEQ meldt half september dat het van plan is in 2008 te starten met de bouw van een zogenaamde ZEPP-centrale (Zero Emission Power Plant) in Drachten. De CO<sub>2</sub> die wordt uitgestoten door deze unieke klimaatneutrale elektriciteitscentrale, wordt afgevangen en opgeslagen in een verlaten gasveld bij Akkrum. Participanten in het SEQ-project zijn het Schiedamse elektriciteitsbedrijf ONS (49%), BASF-dochter Wintershall en Siemens. Naast de mogelijkheid om CO<sub>2</sub> op te slaan in lege gasvelden is ook in de centrale zelf gekozen voor een nieuwe techniek: verbranding met zuivere zuurstof. Siemens is inmiddels al begonnen met de ontwikkeling van een daarvoor benodigde nieuwe stoomturbine. Voordeel van de techniek is dat zij ook kan worden gebruikt om kolencentrales 'klimaatneutraal' te maken. Bovendien vindt door de verbranding met zuurstof geen uitstoot van andere stoffen plaats, zoals stikstofdioxide en zwaveloxiden.

### **Nieuwbouwplannen**

Een medewerker van het adviesbureau Roland Berger meldt eind november in het NRC Handelsblad dat al die nieuwbouwplannen voor elektriciteitscentrales nog niet direct betekent dat die er allemaal straks ook komen. De bedrijven zijn enkel bezig gebieden piketpaaltjes te slaan. Bij sommige bedrijven speelt het feit dat ze oude centrales bezitten die aan vervanging toe zijn, terwijl andere bedrijven meer greep willen krijgen op hun stroomaanbod. Ook willen energiebedrijven mooie projecten lanceren en daarmee laten zien dat ze het geld en de moed hebben om grote investeringen te doen. Dat wekt dan weer vertrouwen bij klanten en investeerders. Wel of niet investeren hangt voor enkele bedrijven ook nog af van het al dan niet doorgaan van de splitsingswet.

### **Strategische olievoorraden**

Het Internationale Energie Agentschap (IEA) heeft op 2 september 2005, na een telefonische consultatieronde, een gezamenlijk plan van actie vastgesteld om extra olie op de wereldmarkt te brengen. Het plan is opgesteld naar aanleiding van de effecten van de orkaan Katrina op de infrastructuur in en rond de Golf van Mexico m.b.t. boorplatforms, raffinaderijen, pijpleidingen en depots. Het gezamenlijke plan houdt in de oliemarkt te verruimen met 60 miljoen vaten, of een gemiddelde van 2 miljoen vaten per dag gedurende 30 dagen. Nederland zal dit besluit uitvoeren door de inzet van overheidsvoorraden. De Stichting COVA (Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten), die de overheidsvoorraden beheert, zal op korte termijn door EZ-minister Brinkhorst in staat worden gesteld olie of olieproducten op de markt te brengen. De totale voorraad waar COVA momenteel over kan beschikken komt overeen met ongeveer 4,1 mtoe (miljoen ton olie equivalenten). Voor Nederland betekent het dat 100.000 ton olie (dat is ongeveer 30.000 vaten per dag) op korte termijn aan de markt wordt aangeboden.

### **Transportnetten**

De Europese federatie van netbeheerders van nationale transportnetten voor elektriciteit (UCTE), waar TenneT onderdeel van uitmaakt, heeft in januari het rapport '[UCTE system adequacy forecast 2005-2015](#)' gepubliceerd met voorspellingen over de voorzieningszekerheid van elektriciteit in Europa in de komende 10 jaar. In dit rapport stelt de UCTE dat de voorzieningszekerheid in het gebied van de betreffende netbe-

heerders tot 2010 zal verminderen, maar op een acceptabel niveau zal blijven. Het rapport gaat ook in op de verwachte ontwikkelingen in Nederland. Voor 2 verschillende scenario's zijn voorspellingen gemaakt. Bij een 'conservatief investeringsscenario' laten de cijfers zien dat Nederland in 2010 niet meer zelfvoorzienend kan zijn. In dat geval is de Nederlandse elektriciteitsvoorziening afhankelijk van import uit het buitenland. Uitgaande van een 'best estimate' scenario zal Nederland in 2010 wél zelfvoorzienend kunnen zijn, en pas in 2015 afhankelijk zijn van import. De systeembalans in Nederland kan zonder problemen door marktpartijen zelf gehandhaafd worden en er zijn geen indicaties dat de nationale reserve in de toekomst dient te worden vergroot of verkleind.

Op verzoek van EZ-minister Brinkhorst ontwikkelt netwerkbeheerder TenneT, in samenwerking met de DTe en het Centraal Planbureau (CPB), een vangnet voor de leveringszekerheid van elektriciteit. Hierover heeft in februari een marktconsultatie plaatsgevonden. Het vangnet houdt in dat TenneT meer vermogen dan voorheen zal contracteren dat binnen een korte oproeptijd kan worden ingezet, om zo beter de leveringszekerheid te kunnen waarborgen tijdens extreme crisissituaties. Het effect is enerzijds dat TenneT dan meer vermogen beschikbaar heeft om calamiteiten op te vangen en anderzijds dat een prikkel tot investeringen in productievermogen aan marktpartijen wordt gegeven. Het gaat daarbij niet alleen om afschakelbaar vermogen maar ook om snel opregelbaar vermogen. Uit analyse is gebleken dat beide even effectief zijn om als vangnet te dienen. Een groot aantal partijen zal dit vermogen kunnen aanbieden zodat naar verwachting van de EZ-minister de benodigde hoeveelheid vermogen tegen een marktconforme prijs kan worden gecontracteerd. Tevens zal de DTe als toezichthouder erop toezien dat de uiteindelijke contractering op een economisch verantwoorde wijze plaats zal vinden. De planning is dat het vangnetvermogen, dus afschakelbaar en opregelbaar vermogen, in september 2005 zal worden gecontracteerd voor de jaren 2006 en later. Details rondom de contractduur, de wijze van invoering en de omvang van het vermogen moeten nog worden uitgewerkt. De verwachting is dat voor een effectief vangnet een substantieel lager vermogen dan 1200 MW volstaat. Door het CPB is geadviseerd om het vermogen in tranches te contracteren met een contractduur van bijvoorbeeld drie jaar, ter voorkoming van mogelijke marktverstoring. In juni 2005 verwacht de EZ-minister nadere informatie te kunnen verstrekken over de details van het vangnet voor 2006 en later. Vooruitlopend hierop zal TenneT reeds voor het jaar 2005 eenmalig een tender uitschrijven voor het contracteren van vangnetvermogen (afschakelbaar en opregelbaar vermogen), zodat ook dit jaar de leveringszekerheid beter gewaarborgd zal zijn.

EZ-minister Brinkhorst gaat in een brief van eind maart aan de Tweede Kamer in op een aantal kwesties die tijdens een algemeen overleg van de Vaste Kamercommissie van Economische Zaken over de Ministeriële Regelingen Elektriciteit en Gas op 9 februari j.l. aan de orde kwamen. Een van de kwesties betreft de mogelijkheid voor de DTe om beheerders van hoogspanningsnetten lager dan 220 kV toestemming te geven om af te stappen van het zogenaamde 'n-1 principe'. Daarmee aanvaardt DTe dat een enkelvoudige storing in het hoogspanningsnet aanleiding kan geven tot uitval van het transportnet in een bepaalde regio. Het zogenaamde n-1 principe betreft de betrouwbaarheid van elektriciteitstransport en houdt in dat een enkelvoudige storing op een hoogspanningskabel geen transportonderbreking tot gevolg mag hebben. Brinkhorst staat voor de 220 kV-netten geen uitzonderingen toe, wel voor de netten met een

spanning van tussen de 110 en 220 kV. DTe bepaalt de kosten met instrumenten zoals de VOLL (Value of Lost Load) in combinatie met de onderbrekingstijd.

Op verzoek van EZ en ten behoeve van de leveringszekerheid van elektriciteit start TenneT het proces voor de inkoop van calamiteitenvermogen 2005. Het te contracteren calamiteitenvermogen dient exclusief ter beschikking van TenneT te staan. Afnemers van elektriciteit, die tijdelijk vermogen kunnen verminderen, kunnen calamiteitenvermogen aanbieden. Het vermogen wordt ingezet in het geval van een (dreigende) grootschalige onderbreking in de elektriciteitsvoorziening. EZ heeft wel randvoorwaarden gesteld aan de kosten en het te contracteren volume, hoewel deze randvoorwaarden niet bekend zijn. TenneT kiest om praktische redenen voor telefonisch afroepbaar vermogen, en denkt met maximaal 15 tot 20 partijen tot afspraken te komen. Het minimale afschakelbare vermogen is hierbij ongeveer 25 MW en dient binnen 15 minuten beschikbaar te zijn. Bedrijven die belangstelling hebben voor de levering van dit vermogen dienen dat uiterlijk 18 mei 2005 bij TenneT te melden.

EZ-minister Brinkhorst spreekt op 2 mei energieministers toe in een bijeenkomst van het Internationaal Energie Agentschap (IEA). In zijn speech stelt de minister dat energie een belangrijk onderdeel moet zijn van buitenlandse politiek. De zekerheid van de energievoorziening kan een belangrijke bijdrage zijn aan de stabiliteit van landen en regio's. Daarbij moet er niet alleen aandacht zijn voor olie, maar ook voor gas en elektriciteit. Hij voorspelde dat binnen enkele jaren een veelvoud van het huidige aantal tankers met LNG (vloeibaar gemaakt aardgas) over de wereldzeeën zal varen. De groei van de olieproductie in de OPEC-landen kan de groeiende vraag in de wereld nauwelijks bijhouden, aldus Brinkhorst. Hij vindt ook dat hard gewerkt moet worden aan energiebesparing en alternatieve energie, maar dat neemt niet weg dat grote investeringen in het winnen van delfstoffen nodig zijn, ook in landen die zijn aangesloten bij het IEA. De wereld zal alleen in haar behoefte aan energie kunnen voorzien als er een stabiel politiek en investeringsklimaat heerst, waarbij internationale oliemaatschappijen toegang hebben tot de voorraden.

In opdracht van EZ heeft TenneT in de eerste helft van 2005 een onderzoek uitgevoerd naar de leveringszekerheid in de elektriciteitsmarkt. In dit onderzoek is tot 2012 vooruit gekeken naar de ontwikkeling van vraag en aanbod in de elektriciteitsmarkt, waarbij ook de importmogelijkheden en export zijn meegewogen. De conclusie is dat tot en met 2009 Nederland voor voldoende aanbod afhankelijk is van buitenlands aanbod in een mate die ten opzichte van 2004 geen toegenomen kwetsbaarheid voor de leveringszekerheid betekent. In 2012 is de importafhankelijkheid en de mate waarin de leveringszekerheid daarvoor kwetsbaar is dermate toegenomen dat de leveringszekerheid een aandachtspunt kan worden, vooral als gevolg van internationaal afgenomen reservemarges. Het 'Rapport [Monitoring Leveringszekerheid 2004-2012](#)' is beschikbaar inclusief [bijlage 1](#) en [bijlage 2](#).

De netwerkbeheerderskoepel in Europa, de ETSO (Europese Transmission System Operators), stelt half mei dat er voor de korte termijn voldoende elektrisch opwekingsvermogen in Europa is, hoewel piekvraag door uitzonderlijke weersomstandigheden het systeem behoorlijk kan belasten. De ETSO-voorspellingen beslaan de jaren 2007-2010-2015 en kijken voor ieder jaar naar pieklastsituaties, zowel in juli als in januari (in de Scandinavische landen wordt alleen een winterpiek gehanteerd). De groei van de stroomvraag zet in deze periode in bescheiden mate (1-2%/jaar) door. In

het zuiden is dat veel meer: 3-4%/jaar. De piekvraag komt naar verwachting in 2007 uit op 535 GW en 595 GW in 2015. De verhouding tussen productie en vraag is het ongunstigst in het Verenigd Koninkrijk en Ierland en het gunstigst in de centrale delen van Europa, terwijl alle andere regio's voldoende marge laten zien. In de Scandinavische landen is de productievraag verhouding voor normale winterdagen naar tevredenheid. Extra capaciteit (2-4 GWh) is alleen nodig op extreem koude winterdagen. Statistisch is de kans daarop eens in de 10 jaar. De import (4200 MW) kan komen uit Rusland, CENTREL (groep van 4 transmission system operators in Oost-Europa) en van de kern in het UCTE-gebied (Union for the Co-ordination of Transmission of Electricity) als de opwekkingscapaciteit daarvoor voldoende is. Ook is er een aanzienlijk potentieel voor vraagresponse in de Scandinavische landen. In het UCTE-gebied verslechtert de verhouding licht. In Spanje, Portugal en Italië helpt een forse capaciteitsuitbreiding bij het bereiken van een gezonde balans op de korte termijn. Voor de langere termijn echter leiden groei in de vraag en het sluiten van oude centrales tot een Europese nieuwbouwbehoefte van 50 GW in 2015. In circa 40 GWh zal kunnen worden voorzien, op voorwaarde dat marktmechanismen de juiste middelen krijgen om te investeren.

De energie commissie van de EU heeft in de derde week van juni ingestemd met een compromistekst voor de wetgeving inzake het garanderen van de energievoorziening. De European Commission en de European Union Council van regeringen van de lidstaten waren al eerder akkoord gegaan. Het resultaat ligt dicht bij de positie van de energie commissie en richt zich meer op zekerstelling van levering dan op het ontwikkelen van de interne energiemarkt in Europa. De Europese energiebedrijven zijn over het algemeen blij met het resultaat. Ook de European Transmission System Operators (ETSO) groep toonde zich erg tevreden.

Begin juli 2005 maakt TenneT bekend dat met ingang van 1 september de 750 MW grensoverschrijdende capaciteit, die tot dan toe in de verdeling met voorrang beschikbaar werd gesteld ter uitvoering van de zogenaamde NEA-contracten, aan de markt beschikbaar gaat stellen (NEA-contracten zijn langlopende importcontracten die de Nederlandse producenten in het verleden met het buitenland hebben afgesloten; NEA is het Nederlands Elektriciteit Administratiekantoor, de opvolger van de Samenwerkende Elektriciteits Productiebedrijven (SEP)). De capaciteit kwam vrij nadat het Europese Hof had bepaald dat die niet langer gereserveerd mag worden voor de 4 Nederlandse stroomproducenten, die zijn verenigd in de NEA. Vooruitlopend op een uitspraak van het College van Beroep voor het Bedrijfsleven (CBB) heeft TenneT besloten de voorrangregeling te beëindigen en de capaciteit aan de markt aan te bieden via een veiling. TenneT zal de 750 MW grensoverschrijdende capaciteit verdelen over de TSO's (Transmission System Operator) van België (Elia) en Duitsland (E.On, RWE) verdelen. De verdeling over deze 3 netbeheerders is 352,1 MW voor RWE; 352,0 MW voor Elia en 45,6 MW voor E.On. Een rechtstreeks gevolg van het stopzetten van de NEA-importcontracten is dat half augustus ook de Franse en Belgische TSO's (RTE en Elia) vanaf september extra crossborder capaciteit kunnen verdelen (350 MW).

In oktober wordt bekend dat de Europese Investeringsbank een lening van € 160 miljoen zal verstrekken aan TenneT. Het geld is bestemd voor het [project Randstad380](#): de aanleg van 150 kilometer transportverbindingen voor elektriciteit rond de grote steden, inclusief de bouw van bijhorende schakelstations en andere voorzieningen.

Zonder deze voorzieningen zou de energiedistributie in de Randstad over enkele jaren ernstig in gevaar komen. Met het project is een periode van tien jaar gemoeid (van 2005 tot 2015) en een totale investering van € 400 miljoen.